

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2009.**

Sarajevo, august/kolovoz 2009.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. juna 2009. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I U V O D 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	2
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	20
2.2. Profitabilnost	26
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	31
2.4. Likvidnost	34
2.5. Devizni rizik	39

III ZAKLJUČAK 41

P R I L O Ž I

I UVOD

U prvoj polovini 2009. godine došlo je do izraženijeg uticaja negativnih efekata globalne ekonomske i finansijske krize i na bankarski sektor u Federaciji BiH što je vidljivo u pogoršanju kvalitete aktive (rast kreditnog rizika i kreditnih gubitaka) i evidentnom padu profitabilnosti. S druge strane, stabilnost i sigurnost bankarskog sistema očuvana je kroz jačanje kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, zadovoljavajućom likvidnosnom pozicijom i učešćem novčanih sredstava u aktivi, te zaustavljanjem negativnih trendova u segmentu depozitnog poslovanja sa stanovništvom, a što je rezultat niza mjera i aktivnosti koje su poduzete, prije svega od strane FBA i Centralne banke BiH, što je doprinijelo da se sačuva povjerenje u bankarski sistem.

Sa 30.06.2009. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka (privremenu upravu imale su UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar), a u bankama FBiH bilo je zaposleno 7.889 radnika.

Bilansna suma banaka u FBiH na dan 30. 06. 2009. godine iznosila je 15,07 milijardi KM, što je isto kao i na kraju 2008. godine, a što je i očekivano s obzirom na negativne efekte krize na ukupnu ekonomiju BiH. Tri najveće banke i dalje imaju najveće učešće u ukupnoj aktivi od 65,8%.

Kapital je u prvoj polovini 2009. godine povećan za 1% ili 29 miliona KM, od toga se na priliv novog kapitala iz osnova dokapitalizacije dvije banke odnosi 23 miliona KM. Regulatorni kapital banaka u FBiH je, kao i neto kapital, na gotovo istom nivou od dvije milijarde KM, a stopa adekvatnosti kapitala je povećana na 16,6% (2008. godine 16,4%),

Kreditni plasmani u prvoj polovini 2009.godini zabilježili su pad od 1% ili 99 miliona KM (sa 30. 06. 2009.godine iznose 10,3 milijarde KM), a i u narednom periodu očekuje se pad kvaliteta kreditnog portfolija. Kreditni plasmani privatnim preduzećima iznose 4,8 milijardi KM (ostali su na skoro istom nivou kao i 31. 12. 2008.godine), a stanovništvu su smanjeni za 3% i iznose pet milijardi KM. Zbog prevazilaženja finansijske krize Vlada FBiH se kreditno zadužila kod četiri banke tako da su krediti vladinim institucijama povećani za 198% ili 153 miliona KM.

Depoziti s učešćem od 71,1% i iznosom od 10,7 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u FBiH. Depoziti stanovništvu, nakon pada od 1% ili 40 miliona KM u prva tri mjeseca 2009. godine, u drugom kvartalu imali su blagi porast od 2%, tako da je za šest mjeseci ostvareno povećanje od 1% ili 35 miliona KM (na kraju prve polovine 2009. godine iznosili su 4,22 milijarde KM). Jak uticaj krize i negativne posljedice u 2009. godini evidentiran je u sektoru privatnih preduzeća čiji su depoziti smanjeni za 6% ili 94 miliona KM (sa 1,49 milijardi KM krajem 2008.godine na 1,4 milijarde KM).

Nakon neznatnog pada štednje u prvom kvartalu 2009. godine od 0,9% ili 38 miliona KM, u drugom kvartalu ostvaren je porast od 1,8% ili 73 miliona KM i na dan 30.06.2009.godine štednja je iznosila 4,07 milijardi KM.

Banke u Federaciji BiH na kraju prve polovine 2009. godine ostvarile su dobit u iznosu od 14,8 miliona (u poređenju s istim periodom 2008. godine to je značajno smanjenje od 49% ili 14,2 miliona KM). Pozitivan finansijski rezultat od 35,6 miliona KM ostvarilo je 13 banaka, što je za 33,2% ili 15,9 miliona KM manje nego u istom periodu 2008.godine, a gubitak u poslovanju, u iznosu od 20,8 miliona KM, iskazan je kod sedam banaka.

Iako su posljedice globalne finansijske krize evidentne i u bankarskom sektoru od početka četvrtog kvartala 2008. godine, jači uticaj i negativni efekti zabilježeni su u drugom kvartalu 2009. godine kroz pad kvalitete aktive banaka, primarno kreditnog portfelja, odnosno pogoršanje naplativosti dospjelih potraživanja i porast loših plasmana, što rezultira rastom kreditnih gubitaka i troškova rezervi za kreditne gubitke i značajno utiče na pad zarade. Može se očekivati da će se ovaj trend nastaviti i da će biti izraženiji u drugoj polovini ove i u narednoj godini, s obzirom na stanje i probleme s kojima se susreće realni sektor privrede i što povratno na bankarski sektor i kvalitetu aktive banaka djeluje s izvjesnim vremenskim periodom odgode. Generalno, zbog svega navedenog od ključnog je značaja da banke u Federaciji BiH što realnije procjenjuju kvalitet kreditnih plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, na čemu FBA posebno insistira, a da dalje smanjenje zarade zaustave boljim upravljanjem i kontrolom unutarnjih troškova.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2009. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2008. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

Privremenu upravu sa 30. 06. 2009. godine imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar).

Banke su i u prvoj polovini 2009. godine nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, ali u znatno manjem obimu. Istovremeno, neke banke su i zatvarale organizacione dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju pa i spajanje svojih organizacionih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 30. 06. 2009. godine banke iz Federacije BiH imaju ukupno 646 organizacionih dijelova. U odnosu na 31. 12. 2008. godine kada su banke imale 650 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja pad od 0,6%.

Sa 30. 06. 2009. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 56 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 17 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 19 organizacionih dijelova u Federaciji BiH (jedan organizacioni dio je otvoren, a tri su zatvorena).

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2009. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 14 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2009. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

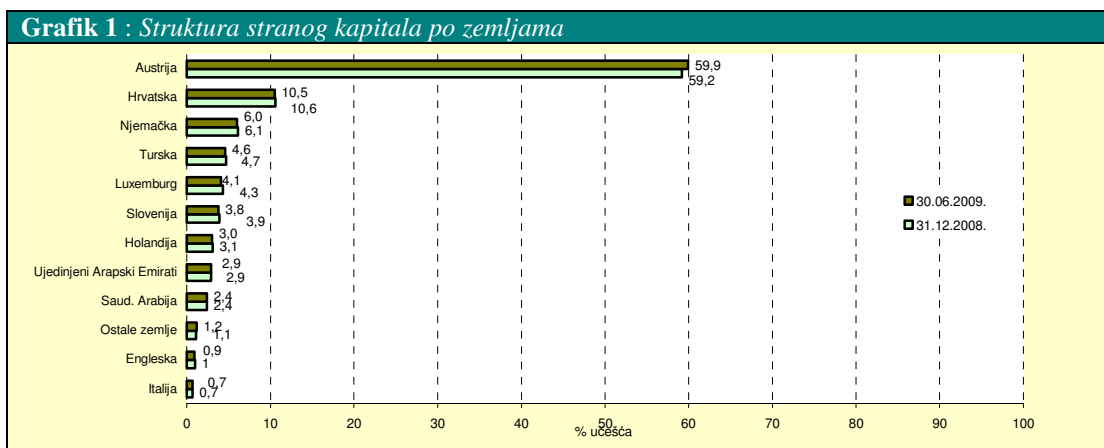
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 30.06.2009.godine.

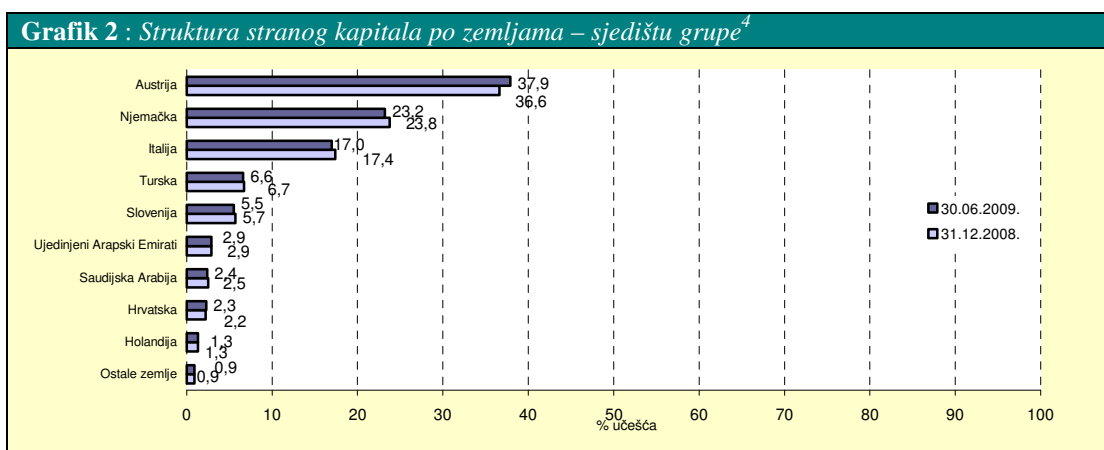
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (90%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 2 banke (10%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 12 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2009. godine u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 59,9% stranog kapitala, što je za 0,7 procentnih poena više nego na kraju 2008. godine. Na dioničare iz Hrvatske odnosi se 10,5% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale učešće manje od po 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 30. 06. 2009. godine neznatno je promijenjeno u odnosu na kraj 2008. godine. Bankarske grupe i banke iz Austrije imaju najveće učešće (37,9%), slijede njemačke banke s učešćem od 23,2%, te italijanske banke sa 17,0%. Ostale zemlje su imale učešće manje od po 6,6%.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

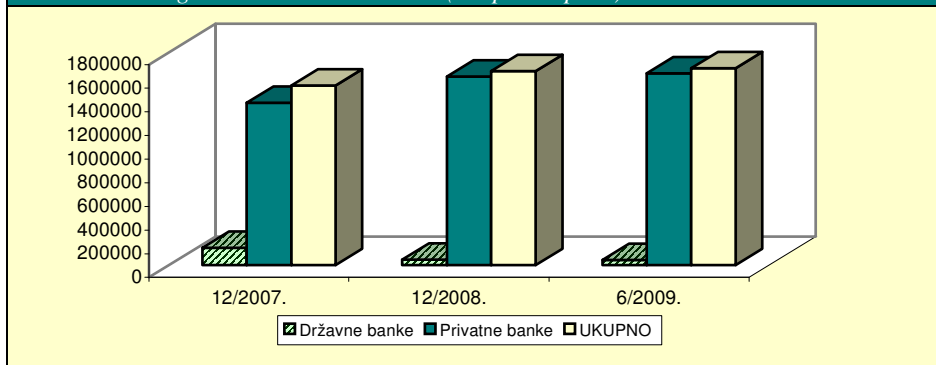
Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	147.022	10%	42.593	3%	41.806	3%	29	98
Privatne banke	1.363.020	90%	1.593.251	97%	1.622.978	97%	117	102
U K U P N O	1.510.042	100%	1.635.844	100%	1.664.784	100%	108	102

Grafik 3 : Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

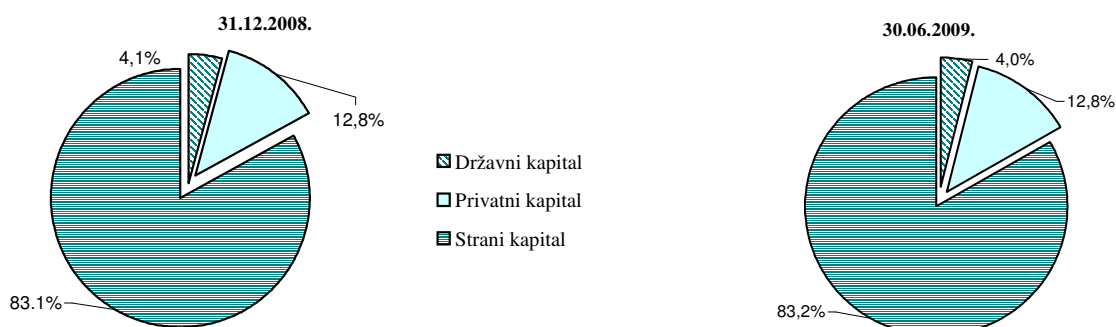
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	133.582	12,8	46.100	4,1	46.100	4,0	35	100
Privatni kapital (rezidenti)	135.728	13,0	142.469	12,8	145.995	12,8	105	102
Strani kapital (nerezidenti)	775.912	74,2	929.447	83,1	951.040	83,2	120	102
U K U P N O	1.045.222	100,0	1.118.016	100,0	1.143.135	100,0	107	102

Grafik 4: Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisijski kapital, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvoj polovini 2009. godini povećan je za 2,2% ili 25,1 milion KM, iz osnova dokapitalizacije kod tri banke, od čega se na nerezidente odnosi 22,1 milion KM, a rezidenate tri miliona KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2009. godine iznosi 4,0 % i za 0,1 procentni poen je niži u odnosu na 31. 12. 2008. godine.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 12,8% zadržano je na istom nivou, iako je nominalno povećan za 3,5 miliona KM, i to iz osnova prometa dionica između rezidenata i nerezidenata u iznosu od 0,5 miliona KM, te kupovine dionica iz dokapitalizacije kod tri banke od strane domaćih kupaca od tri miliona KM.

Učešće stranog kapitala povećano je sa 83,1% na 83,2% što je u apsolutnom iznosu povećanje od 21,6 miliona KM: izvršena dokapitalizacija u iznosu od 22,1 milion KM kod tri banke, dok je navedenim prometom dionica između rezidenata i nerezidenata u četiri banke smanjeno učešće za 0,5 miliona KM.

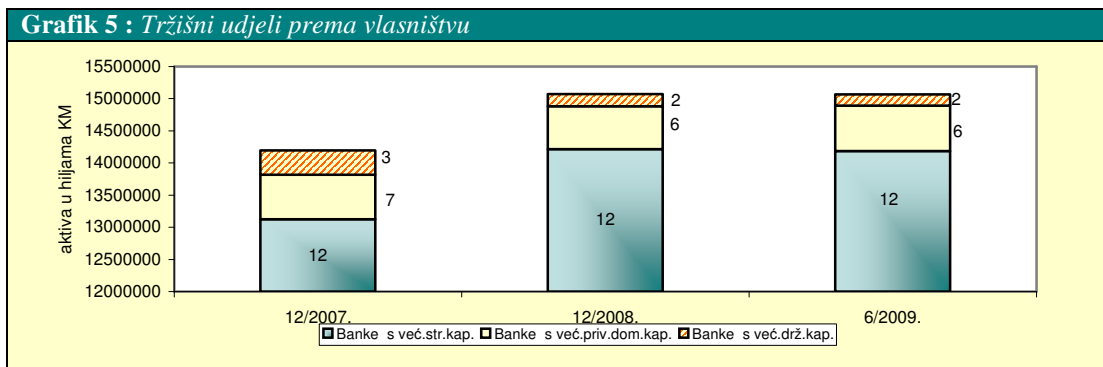
Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 06. 2009. godine iznosio je visokih 94,1%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 4,7%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,2%.

U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, koji su rezultirali okrupnjavanjem najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. Ovakvi procesi dovode do jačanja ishodne banke, ali i povećanja koncentracija u bankarskom sektoru u Federaciji BiH.

- u %-

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			30.06.2009.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	3	9,7	2,7	2	2,6	1,3	2	2,5	1,2
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,9	4,9	6	10,5	4,4	6	10,4	4,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	79,4	92,4	12	86,9	94,3	12	87,1	94,1
U K U P N O	22	100,0	100,0	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 06. 2009. godine bilo je ukupno zaposleno 7.889 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	342	5%	234	3%	234	3%	68	100
Privatne banke	7.019	95%	7.763	97%	7.655	97%	111	99
UKUPNO	7.361	100%	7.997	100%	7.889	100%	109	99
Broj banaka	22		20		20		91	100

U prvoj polovini 2009. godine u bankama u FBiH došlo je do neznatnog smanjenja broja zaposlenih od 1% ili 108 radnika, što je rezultat uticaja ekonomske krize i na bankarski sektor u FBiH i to se najvećim dijelom odnosi na jednu banku kod koje je broj zaposlenih smanjen za 97 ili 11%.

Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.725	37,0%	3.007	37,6%	3.055	38,1%	110	102
Viša stručna sprema	799	10,8%	861	10,8%	816	10,5%	107	95
Srednja stručna sprema	3.759	51,1%	4.054	50,7%	3.942	50,5%	108	97
Ostali	78	1,1%	75	0,9%	76	0,9%	96	100
UKUPNO	7.361	100,0%	7.997	100,0%	7.889	100,0%	108	99

Kvalifikaciona struktura zaposlenih već duži period ima blagi trend poboljšanja, odnosno povećanja učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, što ukazuje da su bankarski poslovi i usluge sve složeniji i sofisticiraniji i zahtijevaju visoko stručne i kvalitetno educirane kadrove.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			30.06.2009.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	342	381.036	1.114	234	189.254	809	234	174.454	745
Privatne	7.019	13.814.886	1.968	7.763	14.882.787	1.917	7.655	14.894.455	1.946
UKUPNO	7.361	14.195.922	1.929	7.997	15.072.041	1.885	7.889	15.068.909	1.910

Na kraju prve polovine 2009. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,9 miliona KM aktive, što je na skoro istom nivou kao i krajem 2008. godine. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	2	2	2
500 do 1.000	7	9	7
1.000 do 2.000	7	3	5
2.000 do 3.000	4	5	5
Preko 3.000	2	1	1
UKUPNO	22	20	20

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 250 hiljada KM do 3,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,3 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

⁶ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2009. godine ove stavke su iznosile 623 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora, nakon nezatnog smanjenja od 0,3% u prvom kvartalu 2009. godine, sa 30. 06. 2009. godine iznosila je 15,07 milijardi KM, što je isto kao na kraju 2008. godine. Imajući u vidu uticaj globalne ekonomske i finansijske krize i njenih negativnih efekata na ukupnu ekonomiju BiH, ovakva kretanja i trendovi u bankarskom sektoru su očekivani. Naime, već u prvoj polovini 2008. godine došlo je do usporavanja rasta aktive bankarskog sektora, ostvaren je porast od 5%, da bi u drugoj polovini godine, nakon širenja krize i na BiH, stopa rasta iznosila svega 1%, a godišnja stopa rasta od 6% bila je znatno manja nego prethodnih godina (2007. godine 12,3%, 2006. godine 23,5%).

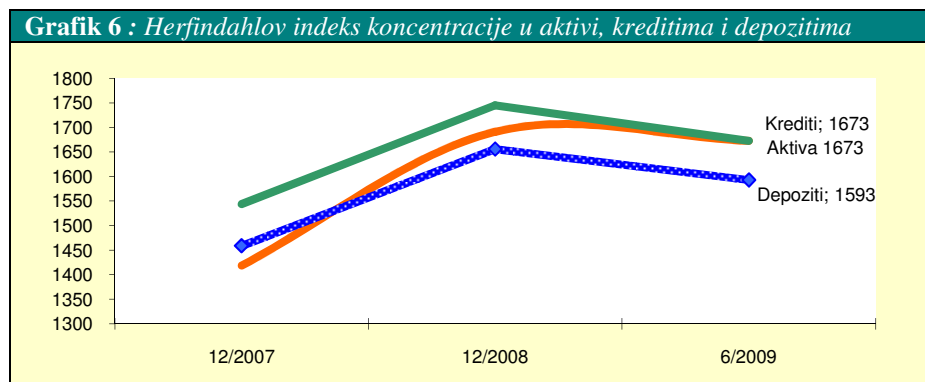
Tabela 8 : Bilans stanja					
O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	4.894.973	4.207.559	4.029.999	86	96
Vrijednosni papiri ⁷	48.565	18.553	17.479	38	94
Plasmani drugim bankama	69.314	90.415	368.873	130	408
Kreditni	8.874.984	10.434.332	10.335.239	118	99
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	334.139	381.215	432.931	114	114
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	8.540.845	10.053.117	9.902.308	118	98
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	405.116	467.507	514.369	115	110
Ostala aktiva	237.109	232.753	235.881	98	101
UKUPNA AKTIVA	14.195.922	15.069.904	15.068.909	106	100
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	10.190.977	10.461.841	10.719.050	103	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	3.089	3.089	94	100
Obaveze po uzetim kreditima	1.856.471	2.176.594	1.901.889	117	98
Ostale obaveze	635.143	792.536	780.097	125	99
K A P I T A L					
Kapital	1.510.042	1.635.844	1.664.784	108	102
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	14.195.922	15.069.904	15.068.909	106	100

Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi									
BANKE	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEKS		7/5
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	6/5	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državne	3	381.036 3%	2	187.157 1%	2	174.454 1%	49	93	
Privatne	19	13.814.886 97%	18	14.882.747 99%	18	14.894.455 99%	108	100	
UKUPNO	22	14.195.922 100%	20	15.069.904 100%	20	15.068.909 100%	106	100	

Kod devet banaka aktiva je manja u odnosu na kraj 2008. godine, dok je kod preostalih 11 banaka zabilježen porast. Tri najveće banke u sistemu imale su minimalne promjene aktive, odnosno najveća banka rast od 0,5%, a druge dvije negativne stope od 0,5% i 5,0%.

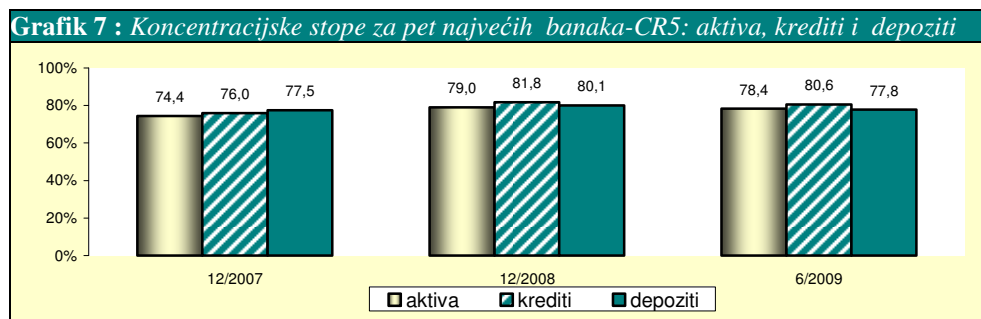
⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospelja.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja : u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U posmatranom periodu Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima bilježi lagani pad (18, 72 i 63 jedinice), tako da je njihova vrijednost 30. 06. 2009. godine iznosila 1.673 jedinice za aktivu i kredite i 1.593 jedinice za depozite, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu sa 30. 06. 2009. godine iznosili su 78,4%, 80,6% i 77,8%, što je neznatno manje u odnosu na kraj 2008. godine. Nekoliko posljednjih godina stanje je skoro nepromijenjeno i evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. U pojedinim grupama došlo je do neznatnih promjena u učešću, kao rezultat promjene aktive banaka i broja banaka u u IV i V grupi.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita..) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

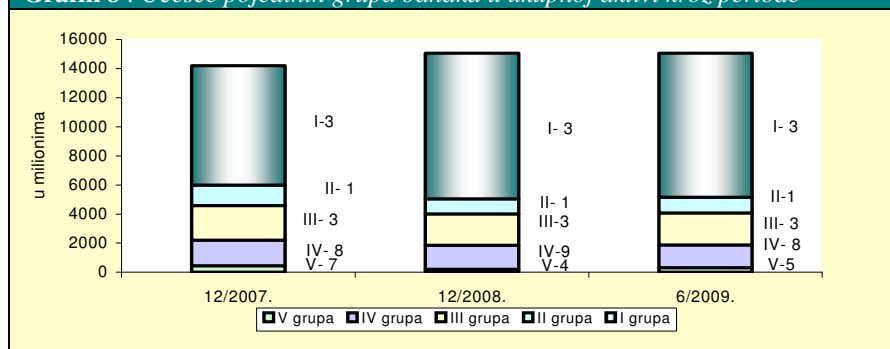
¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Tri najveće banke (I grupa) i dalje imaju najveće učešće od 65,8%, koje je u odnosu na kraj 2008. godine smanjeno za 0,8 procentnih poena. Učešće jedne banke u II grupi povećano je sa 6,7% na 7,2%, dok je učešće od 14,5% tri banke u III grupi (aktiva između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) ostalo isto. Najbrojnija IV grupa od osam banaka, s aktivom između 100 i 500 miliona KM, smanjila je učešće sa 10,8% na 10,4% zbog prelaska jedne banke u V grupu, što se posljedično odrazilo na promjenu broja banaka (sa četiri na pet) i učešća ove grupe (sa 1,4% na 2,1%).

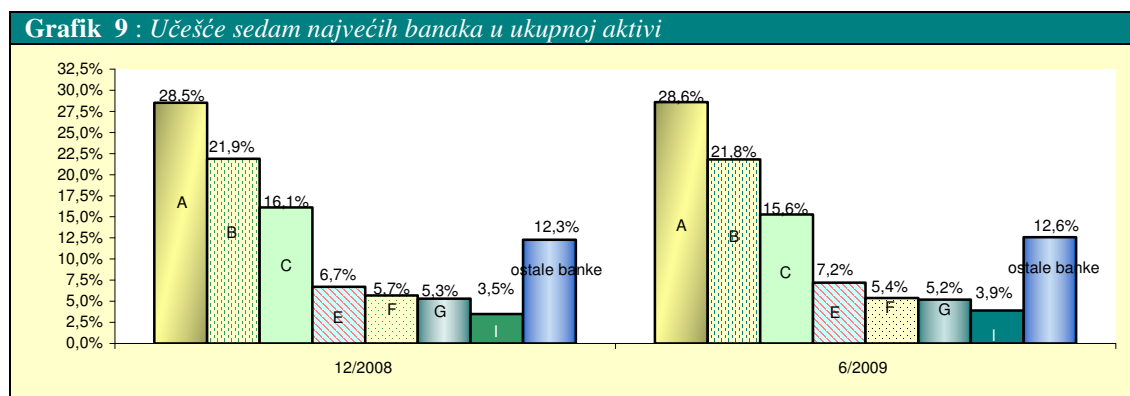
U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2007.			31.12.2008.			30.06.2009.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	8.203	57,8	3	10.036	66,6	3	9.920	65,8	3	
II- 1000 do 2000	1.409	9,9	1	1.017	6,7	1	1.081	7,2	1	
III- 500 do 1000	2.392	16,8	3	2.180	14,5	3	2.189	14,5	3	
IV- 100 do 500	1.741	12,3	8	1.627	10,8	9	1.568	10,4	8	
V- Ispod 100	451	3,2	7	210	1,4	4	311	2,1	5	
UKUPNO	14.196	100,0	22	15.070	100,0	20	15.069	100,0	20	

Grafik 8 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹² u bankarskom sistemu u Federaciji BiH.

¹² Banke su označene slovnim oznakama A do I.

Iako je bilansna suma na kraju prve polovine 2009. godine zadržana na istom nivou kao i krajem 2008. godine, treba istaći da je došlo do određenih promjena u pasivi banaka. Rast depozita od 2% ili 257 miliona KM i smanjenje kreditnih obaveza za 13% ili 275 miliona najvećim dijelom rezultiralo je zamjene kreditnih obaveza s depozitnim sredstvima kod jedne banke u iznosu od 200 miliona KM, tako da su depoziti realno povećani samo za 0,5% ili 57 miliona KM, a kreditne obaveze su smanjene za 3% ili 75 miliona KM. Depoziti su sa 30. 06. 2009. godine iznosili 10,7 milijardi KM, a kreditne obaveze 1,9 milijardi KM. U pomatranom periodu kapital banaka je povećan za 2% ili 29 miliona KM i iznosio je 1,66 milijardi KM.

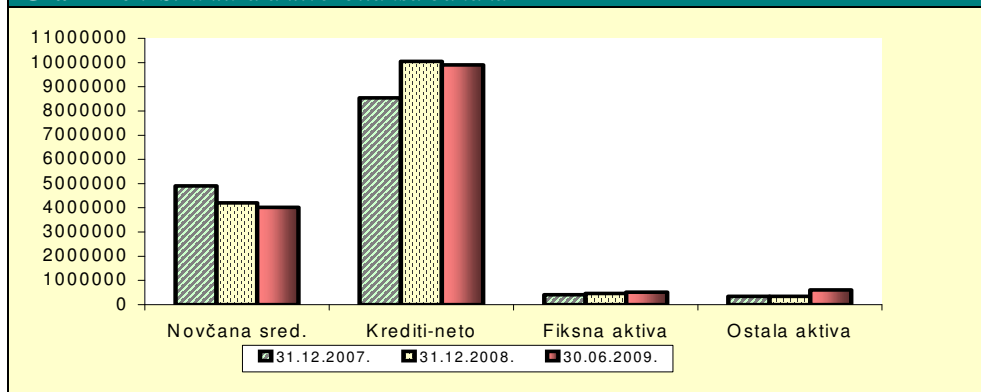
Najznačajnija promjena u aktivi banaka je smanjenje novčanih sredstava za 4% ili 178 miliona KM (sa 4,21 milijarda KM na 4,03 milijarde KM), što je u direktnoj vezi s povećanjem plasmana drugim bankama za 279 miliona KM ili 308% (sa 90 miliona KM na 369 miliona KM). Ovakva kretanja su i rezultat smanjenja kreditnih aktivnosti banaka u 2009. godini. U prvoj polovini 2009. godine krediti su manji za 1% ili 99 miliona KM i sa 30. 06. 2009. godine iznosili su 10,34 milijarde KM.

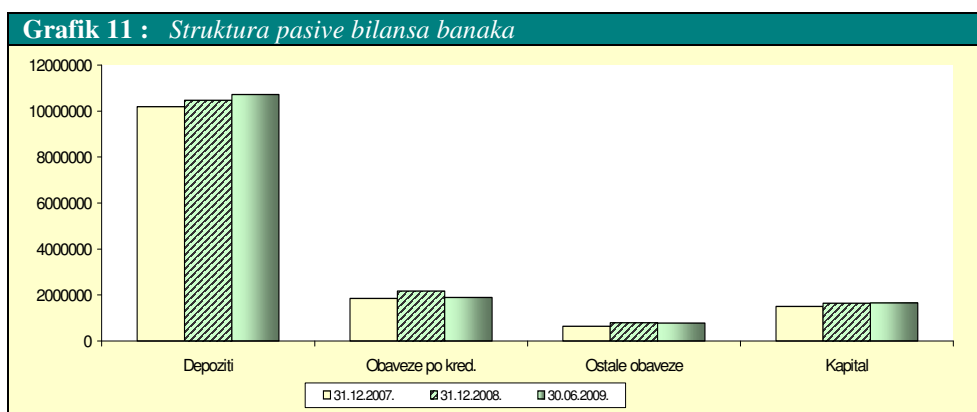
U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

- u % -

Tabela 11 : Struktura bilansa banaka			
O P I S	UČESĆE		
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	34,5	27,9	26,7
Vrijednosni papiri	0,3	0,2	0,1
Plasmani drugim bankama	0,5	0,6	2,4
Kreditni	62,5	69,2	68,6
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	2,4	2,6	2,9
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	60,1	66,6	65,7
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	2,9	3,1	3,4
Ostala aktiva	1,7	1,6	1,7
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	71,8	69,4	71,1
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,0	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	13,1	14,4	12,6
Ostale obaveze	4,5	5,3	5,3
K A P I T A L			
Kapital	10,6	10,9	11,0
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafik 10 : Struktura aktive bilansa banaka

U strukturi pasive bilansa banaka, s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija, depoziti su s iznosom od 10,7 milijardi KM i učešćem od 71,1% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza smanjeno je sa 14,4% na 12,6%, a kapitala povećano sa 10,9% na 11,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene: smanjenje učešća kredita sa 69,2% na 68,6% i novčanih sredstava sa 27,9% na 26,7% i povećanje učešća plasmana drugim bankama sa 0,6% na 2,4%.

Tabela 12 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	311.436	6,4	344.618	8,2	387.137	9,6	111	112
RR kod CB BiH	2.805.568	57,3	2.228.687	53,0	2.047.613	50,8	79	92
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.304	0,3	12.341	0,3	14.723	0,4	100	119
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.764.757	36,0	1.621.449	38,5	1.579.976	39,2	92	97
Novč. sred. u procesu naplate	908	0,0	464	0,0	550	0,0	51	119
UKUPNO	4.894.973	100,0	4.207.559	100,0	4.029.999	100,0	86	96

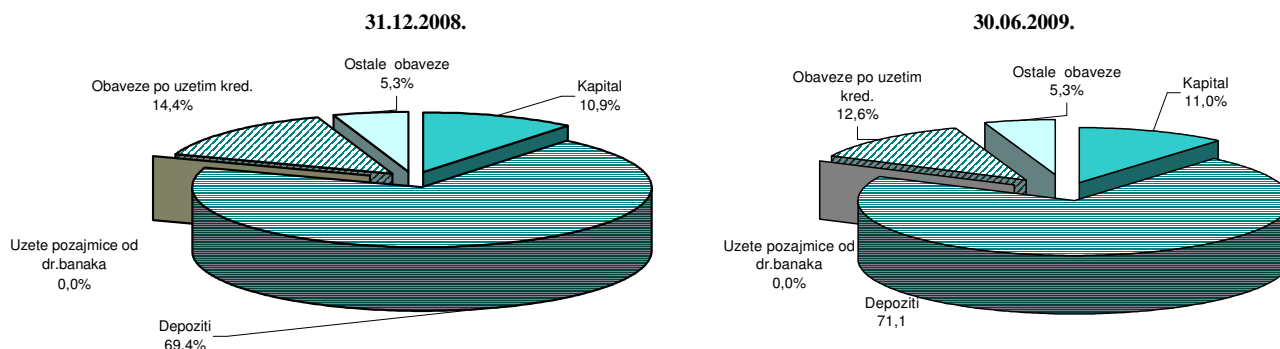
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH su u prvoj polovini 2009. godine manja za 8% ili 181 milion KM i sa 30. 06. 2009. godine iznosila su 2,05 milijardi KM ili 50,8% ukupnih novčanih sredstava, što je smanjenje učešća od 2,2 procentna poena u odnosu na kraj 2008. godine. Sredstava banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su takođe manja za 3% ili 41 milion KM, sa 30. 06. 2009. godine iznosila su 1,58 milijardi KM ili 39,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2008. godine 38,5%). Banke su povećale gotov novac u trezoru i blagajnama za 12% ili 42 miliona KM, na kraju posmatranog perioda ova sredstva iznosila su 387 miliona KM, što je 9,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2008. godine 8,2%).

U valutnoj strukturi novčanih sredstava učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno je sa 57,9% na 57,6%, a za istu promjenu povećano je učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2008. godine i 30. 06. 2009. godine daje se u sljedećim grafikonima:

Grafik 12 : *Struktura pasive banaka*

U prvoj polovini 2009. godine učešće dva najznačajnija izvora finansiranja banaka, depozita i kreditnih obaveza, promijenjeno je najvećim dijelom zbog poslovne transakcije zamjene kreditnih izvora depozitnim kod jedne banke (radi se o sredstvima matične banke), odnosno učešće depozita je povećano sa 69,4% na 71,1%, a kreditnih obaveza smanjeno sa 14,4% na 12,6%.

Depoziti s učešćem od 71,1% i iznosom od 10,7 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U 2009. godini kreditna sredstva su smanjena za 13% ili 275 miliona KM, od čega je 200 miliona KM povučeno i zamijenjeno depozitom, a ostalo se odnosi na plaćanje dospjelih obaveza. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 201 milion KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 13,9% (na kraju 2008. godine 15,8%).

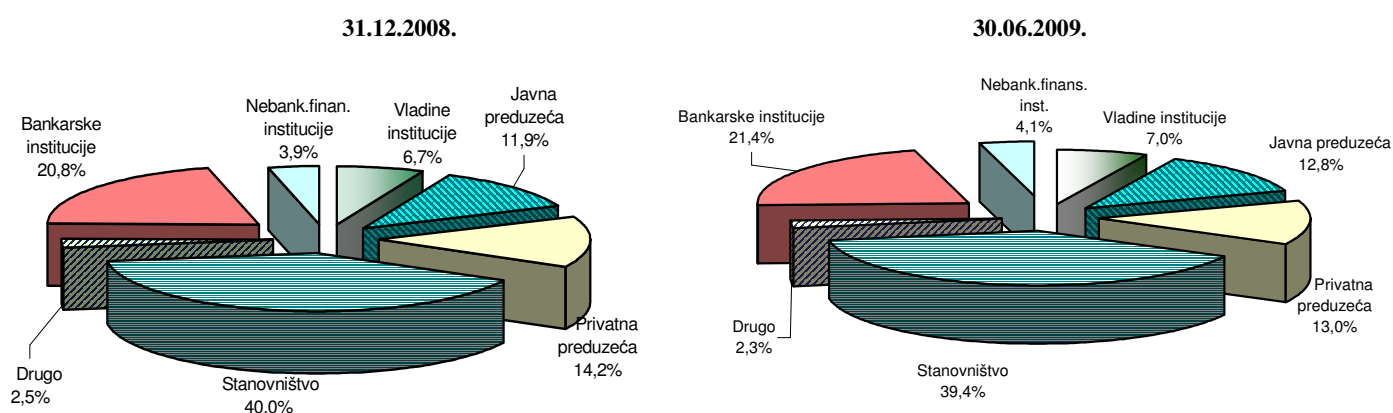
Kapital je u prvoj polovini 2009. godine povećan za 1% ili 29 miliona KM, od toga se na priliv novog kapitala iz osnova dokapitalizacije dvije banke odnosi 23 miliona KM.

Banke su sa 30. 06. 2009. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 49), na koje se odnosi 69% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), ComercBank AG Frankfurt, European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank Polska OPIEKI i Council of Europe Development Bank.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 06. 2009. godine samo 5% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 13 : *Sektorska struktura depozita*¹³

SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.171.095	11,5	701.520	6,7	747.770	7,0	60	107
Javna preduzeća	1.126.838	11,1	1.245.793	11,9	1.368.750	12,8	111	110
Privatna preduzeća i druš.	1.554.693	15,3	1.490.130	14,2	1.396.173	13,0	96	94
Bankarske institucije	1.548.619	15,2	2.172.860	20,8	2.292.718	21,4	140	106
Nebankarske finans.instit.	334.575	3,3	403.295	3,9	435.600	4,1	121	108
Građani	4.202.161	41,2	4.181.882	40,0	4.216.961	39,4	100	101
Ostalo	252.996	2,4	266.361	2,5	261.078	2,3	105	98
UKUPNO	10.190.977	100,0	10.461.841	100,0	10.719.050	100,0	103	102

Grafik 13 : *Sektorska struktura depozita*

U prvoj polovini 2009. godine zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine u segmentu depozitnih izvora, što je posebno značajno za depozite stanovništva, koji su nakon pada za 1% ili 40 miliona KM u prva tri mjeseca 2009. godine, u drugom kvartalu imali blagi porast od 2%, tako da je za šest mjeseci ostvareno povećanje od 1% ili 35 miliona KM. Na kraju posmatranog perioda s iznosom od 4,22 milijarde KM i učešćem od 39,4% u ukupnim depozitima, depoziti stanovništva i dalje su najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Blagi oporavak i umjereni rast prisutan je i u depozitima sektora vladinih institucija (7% ili 46 miliona KM) i javnih preduzeća (10% ili 123 miliona KM), što je za ova dva sektora značajno, zbog snažnog pada u posljednjem kvartalu prethodne godine. Depoziti vladinih institucija na kraju prve polovine 2009. godine iznosili su 748 miliona KM ili 7% ukupnih depozita (0,3 procentna poena više nego krajem 2008. godine), a javnih preduzeća 1,37 milijardi KM što je 12,8% ukupnih depozita (porast za 0,9 procentnih poena).

Međutim, jak uticaj krize i negativne posljedice u 2009. godini u segmentu depozita evidentan je u sektoru privatnih preduzeća, čiji su depoziti smanjeni za 6% ili 94 miliona KM (sa 1,49 milijardi KM na 1,4 milijarde KM), a učešće u ukupnim depozitima sa 14,2% na 13%.

Umjeren rast od 6% ili 120 miliona KM imali su depoziti bankarskih institucija, koji su s iznosom od 2,3 milijarde KM i učešćem od 21,4% drugi po visini sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Nakon ovog porasta depoziti bankarskih institucija sa 30. 06. 2009. godine

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

veći su za 391 milion KM od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH.

Treba istaći da se 97% ili 2,23 milijarde KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije (bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija) kroz depozite u iznosu od 2,27 milijardi KM prisutna je u 10 banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u četiri velike banke (88%), od čega se na samo jednu banku odnosi 44% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način domaće banke imaju finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice, ali s druge strane, stvaraju se sve veće koncentracije u izvorima, što je u direktnoj vezi s rastom likvidnosnog rizika i ovisnosti od upravljanja ovim rizikom na nivou grupe kojoj banka pripada, te uticaj na profitabilnost jer su to skupi izvori. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (kredit i depoziti u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća i sa 30. 06. 2009. godine iznosi 3,35 milijardi KM ili 22% ukupne pasive bankarskog sektora.

U okviru poduzetih aktivnosti na ublažavanju uticaja globalne finansijske krize FBA je u oktobru 2008. godine, pored ostalih dodatnih mjera, od banaka koje su u sastavu grupacija tražila da dostave potvrdu od svojih vlasnika da postojeći izvori sredstava dobiveni iz grupacije (kredit i depoziti) neće biti povučeni, te informaciju o kratkoročnim planovima vlasnika u pravcu smirivanja pritisaka na likvidnost i očuvanje likvidnosti njihovih banaka u Federaciji BiH.

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih finansijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“.

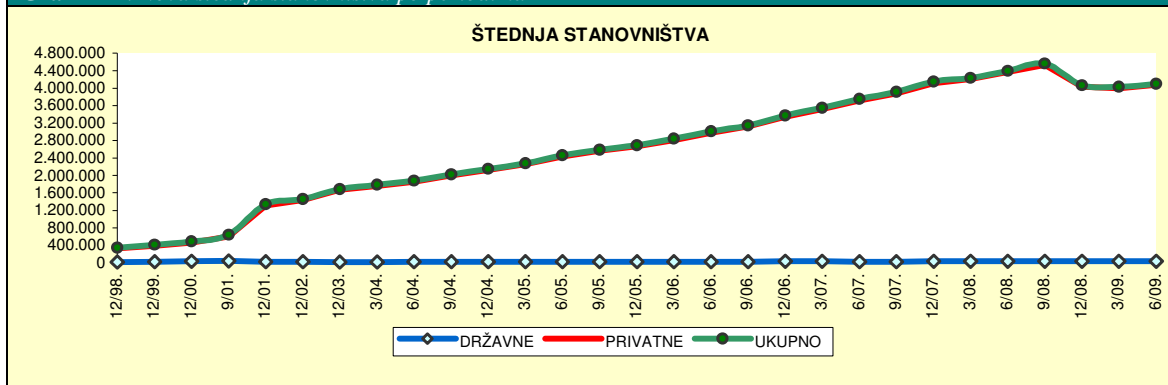
Valutna struktura depozita na kraju prve polovine 2009. godine bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,6 milijardi KM imali su učešće od 61,6% (na kraju 2008. godine 60%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,1 milijarda KM imali učešće od 38,4% (na kraju 2008. godine 40%).

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, u četvrtom kvartalu 2008.godine smanjeni su za 11% ili 494 miliona KM. Značajniji odliv zabilježen je u oktobru, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo.

Nakon neznatnog pada štednje u prvom kvartalu 2009.godine od 0,9% ili 38 miliona KM, u drugom kvartalu ostvaren je porast od 1,8% ili 73 miliona KM, što rezultira polugodišnjom stopom rasta od 0,9% ili 35 miliona KM i iznosom štednje od 4,07 milijardi KM.

Tabela 14 : Nova štednja stanovništva po periodima					
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	30.469	32.481	32.431	107	100
Privatne	4.086.820	4.003.184	4.038.479	98	101
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	4.070.910	98	101

Grafik 14 : Nova štednja stanovništva po periodima

U tri najveće banke nalazi se 72,7% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 3,7% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 30% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 70% u stranoj valuti.

Tabela 15 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX				
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	3/2	4/3			
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.174.863	52,8%	2.119.669	52,5%	2.030.637	49,9%	97	96
Dugoročni štedni depoziti	1.942.426	47,2%	1.915.996	47,5%	2.040.273	50,1%	99	106
UKUPNO	4.117.289	100,0 %	4.035.665	100,0 %	4.070.910	100,0 %	98	101

Iako je relativna i nominalna promjena štednje u posmatranom periodu bila neznatna, ipak je ročna struktura izmijenjena, odnosno nastavljen je trend povećanja učešća dugoročne štednje. Ovakve promjene su rezultat rasta dugoročne štednje za 6% ili 124 miliona KM, te pada kratkoročne za 4% ili 89 miliona KM, tako da je 30. 06. 2009. godine bio isti procenat njihovog učešća od 50%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Ukupno 14 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 97% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Od preostalih banaka, četiri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: dvije državne zbog vlasničke strukture, jedna privatna banka s učešćem državnog kapitala preko 10%, te jedna privatna banka pod privremenom upravom, dok su dvije banke u proceduri za prijem u program osiguranja. Kada se realizira inicijativa Agencije za osiguranje depozita, koju je prihvatilo Vijeće ministara, biće omogućeno bankama koje imaju privatno vlasništvo iznad 10% da apliciraju za članstvo u osiguranje depozita. Isto tako je pokrenuta inicijativa na povećanje osiguranog depozita na 50.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i cjelokupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u FBiH na dan 30. 06. 2009. godine iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 16 : Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	145.802	44.852	44.884	31	101	
2.Odbitne stavke	2.018	2.752	3.500	136	127	
a) Osnovni kapital (1-2)	143.784	96%	42.100	97%	98	
b) Dopunski kapital	6.017	4%	1.335	3%	93	
c) Kapital (a + b)	149.801	100%	43.435	100%	98	
PRIVATNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.316.424	1.610.692	1.680.992	122	104	
2.Odbitne stavke	124.137	170.030	160.424	137	94	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.192.287	69%	1.440.662	72%	106	
b) Dopunski kapital	531.057	31%	574.370	28%	85	
c) Kapital (a + b)	1.723.344	100%	2.015.032	100%	100	
UKUPNO						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.462.226	1.655.544	1.725.876	113	104	
2.Odbitne stavke	126.155	172.782	163.924	137	95	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.336.071	71%	1.482.762	72%	105	
b) Dopunski kapital	537.074	29%	575.705	28%	85	
c) Kapital (a + b)	1.873.145	100%	2.058.467	100%	100	

U prvoj polovini 2009. godine kapital¹⁵ je ostao gotovo na istom nivou kao na kraju 2008. godine, odnosno smanjen je za svega pet miliona KM, iako je došlo do promjena u osnovnom i dopunskom kapitalu što se odrazilo i na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 79 miliona KM, a dopunski smanjen za 15% ili 84 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom iz osnova raspodjele ostvarene dobiti za 2008. godinu u kapital. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2008. godinu (pet banaka ostvarilo je gubitak u iznosu od 39 miliona KM) u iznosu od 88 miliona KM (15 banaka) raspoređena je 94,3% u osnovni kapital (u rezerve ili zadržanu-neraspoređenu dobit 88,6% i za pokriće gubitaka 5,7%). Četiri banke su donijele odluku o isplati dividende u ukupnom iznosu od pet miliona KM što je cca 5,7% ostvarene dobiti.

Na rast osnovnog kapitala, osim navedenog, značajno je uticalo i povećanje dioničkog kapitala po osnovu priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije u iznosu od 23 miliona KM kod dvije banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za devet miliona KM i to najviše iz osnova djelimičnog pokriva nepokrivenih gubitaka u iznosu od 30 miliona KM, uz istovremeno povećanje po osnovu tekućeg gubitka u iznosu od 21 milion KM.

Dopunski kapital je smanjen za 84 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2008. godine u iznosu od 75 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, opće rezerve za kreditne gubitke su smanjene za 14 miliona KM, a subordinisani dugovi za 10 miliona KM.

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁵ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 72% na 76% , a dopunskog smanjeno sa 28% na 24%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, na gotovo istom nivou, odnosno smanjen je za svega pet miliona KM i sa 30. 06. 2009. godine iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 30. 06. 2009. godine iznosila je 13,2%, što je samo za 0,1 procentni poen manje nego na kraju 2008. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁶ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2009. godine iznosio 16,6% što je za 0,2 procentna poena više nego na kraju 2008. godine, a razlog je smanjenje ukupnih ponderisanih rizika, primarno kreditnog, sa 12,4 milijarde KM na 12,2 milijarde KM, odnosno 2% ili 195 miliona KM. Razlog tome je najviše smanjenje rizičnih vanbilansnih stavki, te manjim dijelom pad kreditnih aktivnosti banaka u 2009. godini i ukupnog kreditnog portfolija.

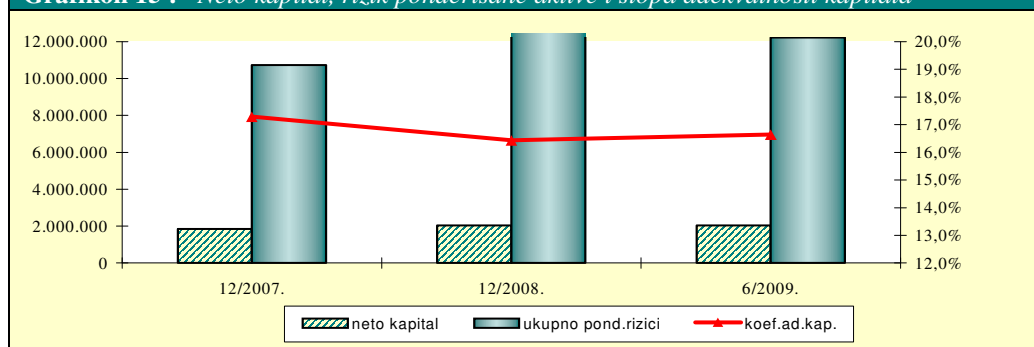
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove.

- 000 KM-

Tabela 17 : Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	1.857.109	2.042.431	2.037.346	110	100
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENTA	10.740.880	12.301.441	12.088.649	115	98
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	-	130.975	148.881	-	114
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	10.740.880	12.432.416	12.237.530	116	98
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,3%	16,4%	16,6%	95	102

Grafikon 15 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

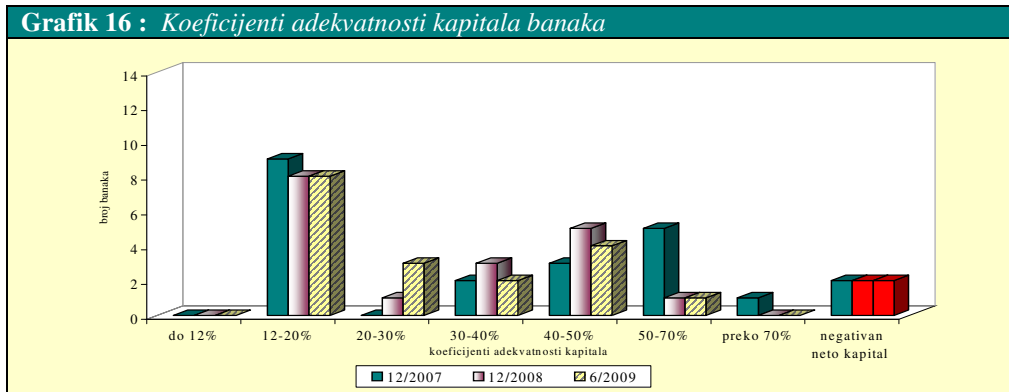
Sa 31. 12. 2008. godine počela je primjena Odluke o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom (OR) u bankama¹⁷. Iznos ponderisanog operativnog rizika (POR) banke su bile dužne da dodaju riziku ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata, odnosno da formiraju

¹⁶ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

¹⁷ "Službene novine F BiH", broj: 6/08.

iznos minimalnog adekvatnog kapitala za zaštitu od nastanka gubitaka iz osnova OR (MAKOR). Kapitalni zahtjev za pokriće operativnog rizika za banke u Federaciji BiH (MAKOR), obračunat prema propisanoj metodologiji, sa 30. 06. 2009. godine iznosio je 18 miliona KM, dok je POR iznosio 149 miliona KM, što je dodatno neznatno umanjilo stopu neto kapitala, odnosno koeficijent adekvatnosti kapitala (samo za 0,3 procentna poena).

Grafik 16 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Efekti globalne finansijske krize nisu se negativno odrazili na stopu adekvatnosti kapitala koja je, nakon dokapitalizacija i porasta iz osnova ostvarene dobiti u 2008. godini, za bankarski sistem u odnosu na 30. 09. 2008. povećana za 1,4 procentna poena i sa 30. 06. 2009. godine iznosi 16,6%.

Od ukupno 20 banaka u F BiH sa 30. 06. 2009. godine, 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a dvije banke pod privremenom upravom imale su koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Kod deset banaka koeficijent je niži nego na kraju 2008. godine, kod dvije banke je isti, a kod šest banaka adekvatnost kapitala je bolja nego na kraju 2008. godine, od toga je kod dvije rezultat izvršene dokapitalizacije u prvoj polovini 2009. godine.

U nastavku se daje pregled koeficijenata adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- osam banaka ima stopu između 12,5% i 20%, a tri najveće od 13,1% do 15%,
- devet banaka ima stopu između 21% i 50%,
- jedna banka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, zbog širenja svjetske finansijske krize i na područje naše zemlje i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći ekspanziju banaka i vršeci redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁸ banaka u F BiH sa 30. 06. 2009. godine iznosila je 17,9 milijardi KM, što je za neznatnih 1% ili 184 miliona KM manje nego na kraju 2008. godine, a bruto aktiva¹⁹ u iznosu od 15,5 milijarde KM je skoro na istom nivou kao i prethodne godine.

Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,3 milijarde KM i manje su za 9% ili 232 miliona KM.

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2007.	Strukt. %	31.12.2008.	Strukt. %	30.06.2009.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	8.660.761	59,6	10.200.089	65,9	9.937.245	64	118	97
Kamate	53.512	0,4	59.564	0,4	64.846	0,4	111	109
Dospjela potraživanja	210.585	1,4	231.890	1,5	396.045	2,6	110	171
Potraživanja po plać. garancijama	3.638	0,0	2.353	0,0	1.949	0,0	65	83
Ostali plasmani	61.910	0,4	39.393	0,3	39.533	0,3	64	100
Ostala aktiva	5.552.875	38,2	4.938.021	31,9	5.080.614	32,7	89	103
UKUPNA AKTIVA	14.543.281	100,0	15.471.310	100,0	15.520.232	100,0	106	100
VANBILANS	2.453.214		2.582.093		2.349.595		105	91
AKTIVA S VANBILANSOM	16.996.495		18.053.403		17.869.827		106	99
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	11.624.445		13.304.610		13.012.595		114	98
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	409.833		461.839		507.424		113	110
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	409.895		461.687		507.085		113	110

Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM ili 27% ukupne aktive sa vanbilansom i za 2% su veće u odnosu na kraj 2008. godine. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 13 milijardi KM i u prvoj polovini 2009. godine smanjena je za 2% ili 292 miliona KM.

Prenošenje globalne ekonomske krize na područje BiH u četvrtom kvartalu 2008. godine imalo je uticaj i na ovaj poslovni segment banaka i njihovu ključnu djelatnost, odnosno kreditiranje. U posljednjem kvartalu 2008. godine banke su značajno smanjile i ograničile rast novih plasmana, tako da je povećanje iznosilo neznatnih 1% ili 59 miliona KM da bi u prvoj polovini 2009. godine kreditni plasmani²⁰ zabilježili pad od 1% ili 99 miliona KM, tako da 30. 06. 2009. godine iznose 10,3 milijarde KM, s učešćem u aktivi od 68,6%. Evidentno je da će banke, prema planovima poslovanja, imati minimalan rast kreditnog portfolija u 2009. godini, a novi plasmani će se finansirati iz povrata ranijih. Ograničavajući faktor rastu kredita je, s jedne strane, dostupnost novih izvora, odnosno njihov porast, a s druge strane sve veći negativni uticaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru. Sve ovo navodi na zaključak da finansijska kriza i recesija domaće privrede ima značajan uticaj na ovaj poslovni

¹⁸ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

²⁰ Kratkoročni i dugor. krediti, dospjela potraživanja i potraživanja po plaćenim-pozvanim garancijama.

segment bankarskog sektora, da se u narednom periodu očekuju još veće negativne posljedice i efekti, posebno kroz pad kvaliteta kreditnog portfolija, porast loših plasmana i posljedično kreditnih gubitaka, što će se dalje negativno reflektirati na finansijski rezultat banaka.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke - kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna finansijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Iako je uticaj krize na kreditni portfolio banaka u Federaciji u manjoj mjeri bio vidljiv u prvom kvartalu 2009. godine, može se reći da je izraženiji u drugom, zbog produbljivanja krize i pogoršanja ukupnog ekonomskog i privrednog stanja u BiH. To se najviše ogleda kroz povećanje dospjelih potraživanja i stopom rasta od 17% u posljednjem kvartalu 2008. godine, a u prvoj polovini 2009.godine rast je 71% i povećanje učešća u ukupnim kreditima sa 2,3% na 3,9%.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od sedam milijardi KM imaju učešće od 67% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, na kraju prve polovine 2009. godine krediti dati privatnim preduzećima ostali su na skoro istom nivou kao i 31. 12. 2008. godine, iznose 4,8 milijardi KM ili 46,8% ukupnih kredita. Krediti dati stanovništvu smanjeni su za 3% ili 168 miliona KM, iznose pet milijardi KM, što je učešće od 48,2%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 30. 06. 2009. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 71,7% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²¹, na stambene kredite se odnosi 24,3%, a sa preostalih 4% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Od ostalih sektora, koji imaju ukupno učešće od 5%, najveća promjena zabilježena je kod vladinih institucija. Naime, zbog prevazilaženja postojeće finansijske krize Vlada FBiH se kreditno zadužila kod četiri banke u FBiH, tako da su krediti vladinim institucijama povećani za 198% ili 153 miliona KM.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su i stanovništvu i privatnim preduzećima 67% ukupnih kredita datih ovim sektorima, što je za stanovništvo na istom nivou kao krajem 2008. godine, a kod drugog sektora je za dva procentna poena manje u odnosu na prethodnu godinu.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 19 : Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	32.556	0,4	76.964	0,7	229.550	2,2	236	298
Javna preduzeća	211.465	2,4	175.424	1,7	189.607	1,8	83	108
Privatna preduzeća i društ.	3.998.141	45,0	4.881.525	46,8	4.836.523	46,8	122	99
Bankarske institucije	26.768	0,3	5.805	0,1	7.271	0,1	22	125
Nebankarske finansijske instit.	114.084	1,3	105.352	1,0	63.236	0,6	92	60
Građani	4.461.965	50,3	5.146.919	49,3	4.978.746	48,2	115	97
Ostalo	30.005	0,3	42.343	0,4	30.306	0,3	141	72
UKUPNO	8.874.984	100,0	10.434.332	100,0	10.335.239	100,0	118	99

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 74% ili 7,7 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 24% ili 2,5 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 2% ili 180 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²² i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 20 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2007.			31.12.2008.			30.06.2009.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	9.876.208	85,0	197.719	11.534.782	86,7	230.749	10.838.557	83,3	216.685	117	94
B	1.478.711	12,7	105.446	1.446.504	10,9	103.385	1.773.856	13,6	135.238	98	123
C	143.658	1,2	35.717	165.309	1,2	40.558	217.390	1,7	54.819	115	131
D	122.003	1,1	67.086	154.168	1,2	83.300	178.945	1,4	96.835	126	116
E	3.865	0,0	3.865	3.847	0,0	3.847	3.847	0,0	3.847	99	100
Rizična ak. (A-E)	11.624.445	100,0	409.833	13.304.610	100,0	461.839	13.012.595	100,0	507.424	114	98
Nerizična akt.²³	5.372.050			4.748.793			4.857.232			88	102
UKUPNO	16.996.495			18.053.403			17.869.827			106	99
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
	430.069	90,1		429.419	89,0		445.419	89,0		99	104
Susp. Kamata	46.929	9,9		54.479	11,0		54.617	11,0		116	100
UKUPNO	476.998	100,0		483.898	100,0		500.036	100,0		101	103

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 13 milijardi KM i u prvoj polovini 2009. godine manja je za 2% ili 292 miliona KM. Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM i povećane su za 2% u odnosu na kraj 2008. godine.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive, može se konstatovati da je u posmatranom periodu došlo do jačeg pada kvaliteta aktive i njenog „kvarenja“, što je posljedica uticaja ekonomske krize i porasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza. Klasifikovana aktiva (B-E) je u odnosu na kraj 2008. godine imala značajan rast od 23% ili 404 miliona KM (u prvom kvartalu 9% ili 159 miliona KM), najviše zbog rasta plasmana s posebnom napomenom (B kategorija) od 23% ili 327 miliona KM, dok je nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za 24% ili 77 miliona KM, s tim da je u istom periodu izvršen otpis aktive (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 48 miliona KM. Klasifikovana aktiva je sa 30. 06. 2009. godine iznosila dvije milijarde KM, a nekvalitetna 400 miliona KM. Dobra aktiva (A kategorija) smanjena za 6% ili 696 miliona KM i iznosila je 10,8 milijardi KM.

²² U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²³ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Kao rezultat navedenog, indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivnosti su lošiji nego na kraju 2008. godine, što je zabrinjavajuće, naročito što se još veći negativni efekti očekuju u narednim kvartalima. Koeficijent odnosa klasifikovane i rizične aktive je zbog rasta klasifikovane aktive (23 %) i pada rizične (2%) pogoršan za 3,4 procentna poena u odnosu na kraj 2008. godine i iznosi 16,7%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 30. 06. 2009. godine ovaj koeficijent je iznosio 3,1% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2008. godine je veći za 0,7 procentnih poena. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivnosti iznosi 13,6% (na kraju 2008. godine 10,9%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod uticajem krize povećava kašnjenje u plaćanju dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka, pa je stoga dio lošijih kredita prikriven upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

Tabela 21 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)												INDEKS 12/6
	31.12.2008.						30.06.2009.						
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.825.655	93,76	4.125.626	78,03	8.951.281	85,79	4.525.646	90,90	3.902.247	72,85	8.427.893	81,54	94
B	203.799	3,96	971.260	18,37	1.175.059	11,26	285.454	5,73	1.232.201	23,00	1.517.655	14,68	129
C	71.580	1,39	84.803	1,60	156.383	1,50	107.452	2,16	105.318	1,97	212.770	2,07	136
D	45.885	0,89	105.724	2,00	151.609	1,45	60.194	1,21	116.727	2,18	176.921	1,71	117
E	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
UKUPNO	5.146.919	100,00	5.287.413	100,00	10.434.332	100,00	4.978.746	100,00	5.356.493	100,00	10.335.239	100,00	99
Klas. kred. B-E	321.264	6,24	1.161.787	21,97	1.483.051	14,21	453.100	9,07	1.454.246	27,17	1.907.346	18,45	129
Nekv. kred C-E	117.465	2,28	190.527	3,60	307.992	2,95	167.646	3,37	222.045	4,14	389.691	3,77	126
Struktura kred.		49,33		50,67		100,00		49,15		50,85		100,00	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		21,66		78,34		100,00		23,75		76,25		100,00	
Nekvalitetna C-E		38,14		61,86		100,00		43,02		56,98		100,00	
Kategorija B		17,34		82,66		100,00		18,80		81,20		100,00	

Sa 30. 06. 2009. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,4 milijarde KM, 1,4 milijarda KM ili 27% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2008. godine 1,2 milijarde ili 22%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od pet milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 453 miliona KM ili 9% (na kraju 2008. godine 321 milion ili 6,2%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 222 miliona KM ili 4 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2008. godine iznosili su 190 miliona KM ili 3,6%). Za sektor stanovništva isti iznose 168 miliona KM ili 3,4% (31.12.2008. godine 117 miliona KM ili 2%), što je rezultat visoke stope rasta od 43% u posmatranom periodu.

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu, kao i već navedeni indikatori kvaliteta ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u 2009. godini, posebno u drugom kvartalu, što je najviše rezultat rasta B i C kategorija kod oba sektora, posebno kod stanovništva (kod stanovništva B kategorija: 48%; C kategorija: 50%, a kod pravnih lica 25% i 24%), te je rezultiralo porastom učešća najviše B kategorije (kod stanovništva sa 3,96% na 5,73%, a kod pravnih lica sa 18,37% na 23,00%), kao i na lošije ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfolija.

U cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

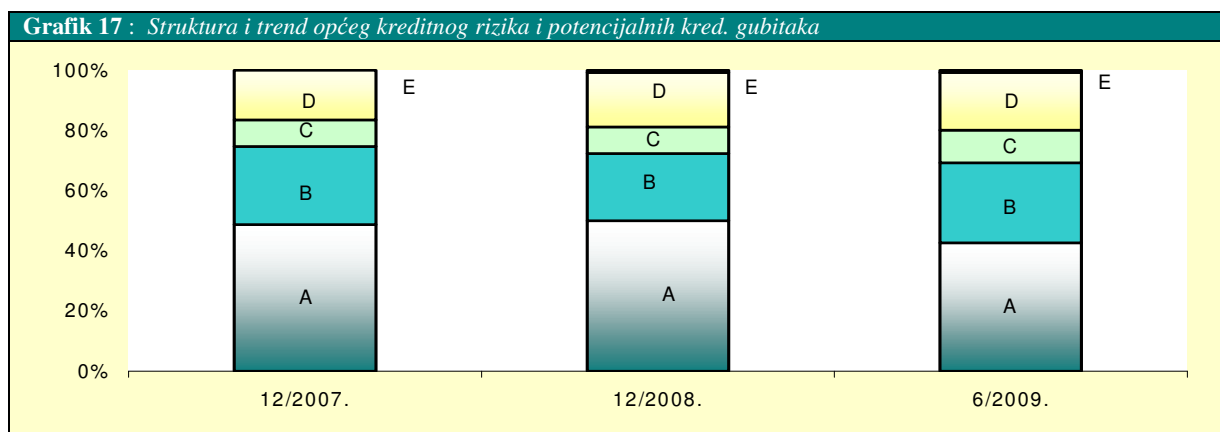
-000 KM-

Tabela 22 : Vanbilansna evidencija: otpisana aktiva i suspendovana kamata						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2008.	95.693	8.860	331.586	45.619	427.279	54.479
<i>Promjene u 2009.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	31.943	4.462	16.211	3.250	48.154	7.712
- naplaćeno u tekućoj godini	8.571	2.184	12.815	2.841	21.386	5.025
- trajni otpis	860	91	9.452	2.458	10.312	2.549
Saldo 30.06.2009.godine	118.205	11.047	327.670	43.570	445.875	54.617

Saldo otpisane aktive 30. 06. 2009. godine iznosio je 446 miliona KM i za 4% je veći u odnosu na 2008. godinu, dok je saldo suspendovane kamate ostao isti (54 miliona KM).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 23 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	197.719	48,2	230.793	50	216.685	42,7	117	94
B	105.446	25,7	103.385	22,4	135.238	26,6	98	131
C	35.717	8,7	40.558	8,8	54.819	10,8	114	135
D	67.086	16,4	83.300	18,0	96.835	19,1	124	116
E	3.865	1,0	3.847	0,8	3.847	0,8	100	100
UKUPNO	409.833	100,0	461.883	100,0	507.424	100,0	113	110

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2008. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 10% i iznosile su 507 miliona KM, a relativni odnos rizične aktive sa vanbilansom povećao se sa 3,47% na 3,9% u odnosu na kraj 2008. godine. Sa 30. 06. 2009. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,6%, za C kategoriju 25,2%, D kategoriju 54% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI ²⁴			INDEKS	
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.083	26.823	21.124	103	79
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	145	304	349	210	115
Upravi banke	2.355	2.315	2.201	98	95
UKUPNO	28.583	29.442	23.674	108	80
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	1.936	10.304	10.653	532	103

Dok je u 2008. godini došlo do porasta obima transakcija s navedenim kategorijama povezanih lica koje su predmet izvještavanja, posebno potencijalnih i preuzetih obaveza, i to iz osnova izdatih garancija za „sestrinske“ leasing kompanije u BiH (dvije banke), u prvoj polovini 2009. godine došlo je do smanjenja potencijalnih obaveza najvećim dijelom zbog isteka navedenih garancija kod jednog povezanog lica. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH na kraju prve polovine 2009. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 14,8 miliona KM, što je gotovo na istom nivou kao i na kraju prvog kvartala 2009. godine (14,6 miliona KM). U poređenju s istim periodom prethodne godine, onda je to značajno smanjenje od 49% ili 14,2 miliona KM, odnosno to je 30% dobiti ostvarene u 2008. godini.

Pozitivan finansijski rezultat od 36 miliona KM ostvarilo je 13 banaka što je za 33,2% ili 16 miliona KM manje nego u istom periodu 2008. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 21 milion KM iskazan je kod sedam banaka i isti je za 3,5 miliona KM manji u odnosu na uporedni period 2008. godine.

Treba napomenuti da je na odnos ukupnog finansijskog rezultata prema uporednom periodu prethodne godine uticalo isključenje Investicijske banke F BiH iz sistema komercijalnih banaka, koja je temeljem Zakona o razvojnoj banci F BiH preregistrirana u Razvojnu banku F BiH (dobit ove Banke u prvoj polovini 2008. godine iznosila je 1,8 miliona KM), kao i kapitalizacija dobiti jedne banke u iznosu od 1,8 miliona KM sa 01.03.2008.godine (prenos na račune kapitala), koja je sa 29.02.2008.godine pripojena drugoj banci.

Na visoke oscilacije u iskazanom finansijskom rezultatu na nivou sektora u uporednim periodima posljednje tri godine najznačajniji uticaj su imala dešavanja na berzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. godini njihov uticaj minimalan, gotovo beznačajan.

²⁴ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 25 : Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.06.2007.						
Gubitak	-2.224	4	-	-	-2.224	4
Dobit	83.265	19	3.146	3	80.119	16
Ukupno	81.041	23	3.146	3	77.895	20
30.06.2008.						
Gubitak	-24.324	6	-3	1	-24.321	5
Dobit	53.279	15	2.219	2	51.060	13
Ukupno	28.955	21	2.216	3	26.739	18
30.06.2009.						
Gubitak	-20.800	7	-756	1	-20.044	6
Dobit	35.584	13	401	1	35.183	12
Ukupno	14.784	20	-355	2	15.139	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (36 miliona KM) 49% ili 30 miliona KM ostvarile su tri banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 55,9%, dok se ukupni gubitak od 21 milion KM odnosi na sedam banaka (šest privatnih i jedna državna), od toga 70% ili 15 miliona KM ostvarile su samo dvije banke. Analitički podaci pokazuju da ukupno 12 banaka ima lošiji finansijski rezultat (za 25 miliona KM), dok osam banaka ima nešto bolji rezultat (za 12 miliona KM).

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Analizirajući profitabilnost ukupnog sistema, uzevši pri tome u obzir da je ostvareni finansijski rezultat najvećim dijelom bio pod utjecajem finansijskog rezultata-dobiti/gubitka kod jedne banke, koji je, kao što je navedeno, bio uglavnom vezan za poslove trgovanja vrijednosnim papirima, zatim i promjene u broju banaka (isključivanje iz sistema jedne banke) zaključak je da je evidentan pad profitabilnosti u posljednje tri godine, sa značajnim pogoršanjem u 2009. godini. S jedne strane, razlog je usporeniji rast neto kamatnog prihoda, što je rezultat bržeg rasta kamatnih rashoda nego kamatnih prihoda, ali u 2009. godini i smanjenja kreditnih aktivnosti. Nivo operativnih prihoda, nakon perioda stagniranja, ima trend smanjenja u posmatranom periodu. Posljedica navedenog je minimalan porast ukupnog prihoda, koji je nedovoljan da nakon pokrića nekamatnih rashoda osigura zadovoljavajući iznos dobiti kod većine banaka, koja je uglavnom do sada bila interni izvor jačanja kapitalne osnove banaka.

S druge strane su visoki troškovi rezervi za kreditne gubitke, koji bilježe značajan porast u 2009. godini (rast kreditnog rizika i pad kvalitete prvenstveno kreditnog portfolija), zatim rast troškova zaposlenih i poslovnog prostora i fiksne imovine (širenje mreže organizacionih dijelova), iako su u 2009. godini ukupni operativni rashodi ostali na skoro istom nivou kao i u prvoj polovini 2008. godine.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 401 milion KM i isti je neznatno veći u odnosu na uporedni period prethodne godine (1% ili četiri miliona KM). Ukupni nekamatni rashodi iznose 385 miliona KM, sa stopom rasta od 6% ili 21 milion KM i u odnosu na uporedni period 2008./2007. godina to je pad od sedam indeksnih poena.

Ako se analizira struktura ukupnog prihoda i promjene u najznačajnijim kategorijama, uočava se pozitivan trend, s ostvarenom stopom rasta neto kamatnog prihoda od 5%, te sa daljim rastom njegovog učešća u strukturi ukupnog prihoda (sa 62,9% na 65,2%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 37,1% na 34,8%.

Ukupni prihodi od kamata iznose 470 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećani su za 5% ili 23 miliona KM, a njihovo učešće u ukupnom prihodu sa 112,6% na 117,1%. Dok su prihodi od kamata po kreditima porasli za 14% ili 53 miliona KM (prosječan iznos kredita je veći za 11%) i iznose 431 milion KM ili 107,4% ukupnog prihoda, izrazito visok pad od 64% ili 29 miliona KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je smanjeno sa 11,3% na 3,9%.

S druge strane, u odnosu na stopu rasta kamatnih prihoda (5%), kamatni rashodi sa stopom od 6% imali su nešto brži rast, ali je to u apsolutnom iznosu manje (11 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 208 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 49,7% na 51,9%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći visok rast od 15% ili 20 miliona KM kamatnih rashoda po depozitima. Ovi rashodi s iznosom od 155 miliona KM imaju učešće u ukupnom prihodu 38,6%, što je za 4,7 procentnih poena više nego u prvoj polovini 2008. godine. Kamatni rashodi po uzetim kreditima manji su za 20% ili 10 miliona KM i sa smanjenim učešćem od 13,1% na 10,4%.

Iako su kamatni rashodi imali relativno veći rast nego kamatni prihodi, ipak je u apsolutnom iznosu veći porast ostvaren kod kamatnih prihoda, što je rezultiralo stopom rasta neto kamatnog prihoda od 5% ili 12 miliona KM, tako da sa 30. 06. 2009. godine neto kamatni prihod iznosi 261 milion KM.

Operativni prihodi iznose 140 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe pad od 5% ili sedam miliona KM i smanjenje u strukturi ukupnog prihoda sa 37,1% na 34,8%. Ovaj pad je najvećim dijelom vezan za pad ostalih operativnih prihoda.

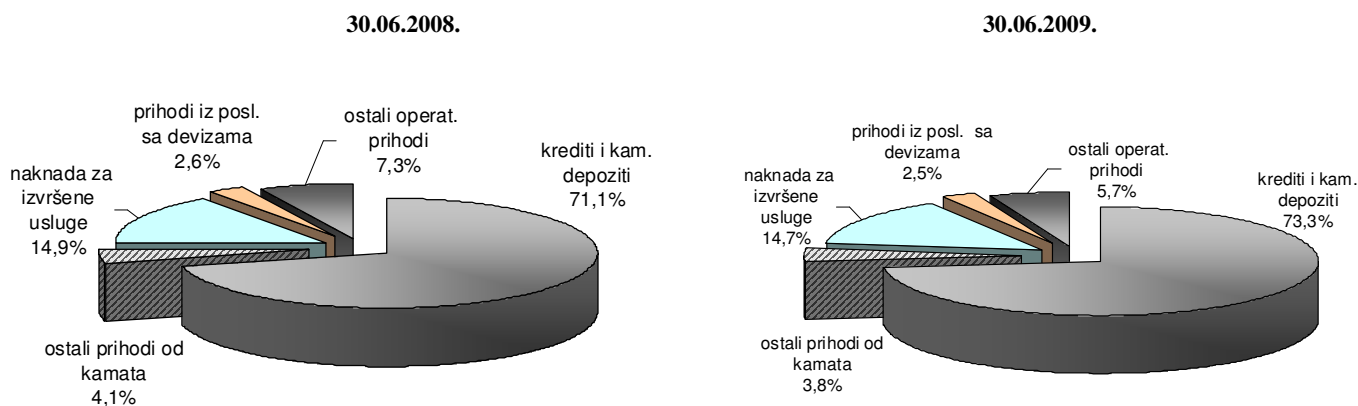
Ukupni nekamatni rashodi sa 30. 06. 2009. godine iznose 385 miliona KM što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 6% ili 21 milion KM, dok je njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 91,7% na 95,9%.

Međutim, treba istaći da su u okviru nekamatnih rashoda ostali operativni troškovi imali nominalno i relativno najveći pad od 34% ili 23 miliona KM, iznosili su 46 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 17,6% na 11,5% (najveći dio vezan za efekte trgovanja vrijednosnim papirima). Suprotan trend i kretanje, odnosno značajan rast od 21% ili 17 miliona KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke koji su na kraju posmatranog perioda iznosili 102 miliona KM, zatim troškovi plata i doprinosa sa stopom od 10% (iznose 127 miliona KM), te troškovi fiksne aktive u iznosu od 77 miliona KM imali su porast od 14%.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

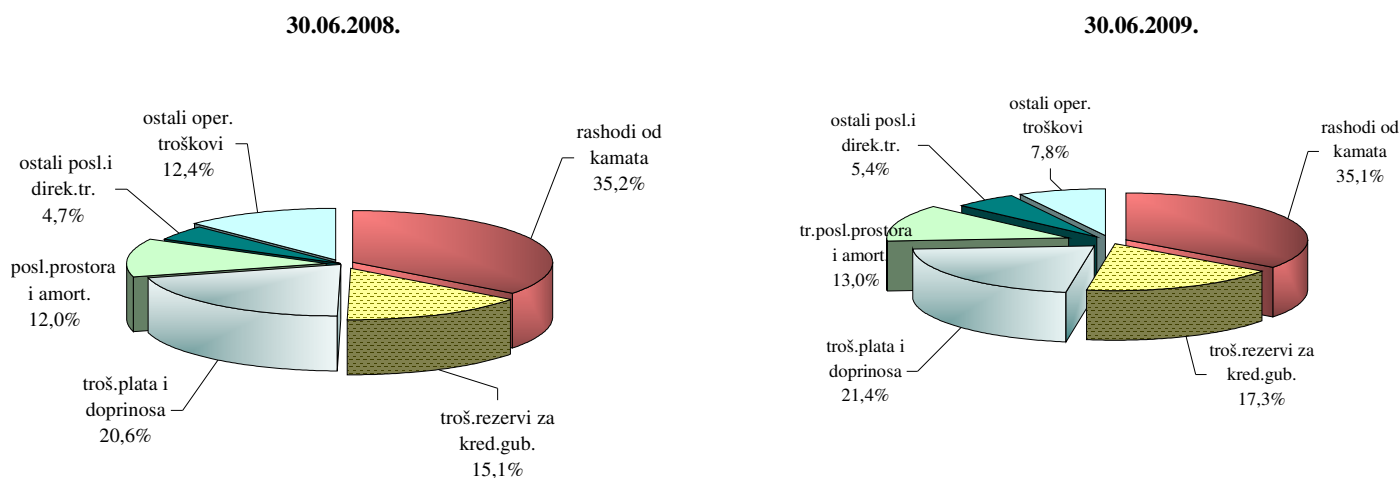
Tabela 26 : Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.06.2007.		30.06.2008.		30.06.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	44.365	8,0	44.935	7,6	15.979	2,6	101	36
Kreditni i poslovi lizinga	323.891	58,8	377.643	63,5	430.843	70,7	117	114
Ostali prihodi od kamata	18.675	3,4	24.406	4,1	22.991	3,8	131	94
UKUPNO	386.931	70,2	446.984	75,2	469.813	77,1	116	105
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	87.735	15,9	88.325	14,9	90.002	14,7	101	102
Prihodi iz posl. sa devizama	15.571	2,8	15.371	2,6	14.948	2,5	99	97
Ostali operativni prihodi	60.714	11,0	43.489	7,3	34.794	5,7	72	80
UKUPNO	164.020	29,8	147.185	24,8	139.744	22,9	90	95
UKUPNI PRIHODI (I + II)	550.951	100,0	594.169	100,0	609.557	100,0	108	103

Grafik 18 : *Srukturna ukupnih prihoda*

- u 000 KM-

Tabela 27 : *Srukturna ukupnih rashoda*

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2007.		30.06.2008.		30.06.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	105.257	22,4	134.545	24,0	155.019	26,1	128	115
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	37.457	8,0	52.099	9,3	41.825	7,0	139	80
Ostali rashodi od kamata	6.220	1,3	10.657	1,9	11.644	2,0	171	109
UKUPNO	148.934	31,7	197.301	35,2	208.488	35,1	132	106
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik	80.230	17,1	84.775	15,1	102.401	17,3	106	121
Potencijalne kreditne gubitke								
Troškovi plata i doprinosa	102.979	21,9	115.610	20,6	126.942	21,4	112	110
Troškovi posl.prostora i amortizacija	59.549	12,7	67.602	12,0	76.865	13,0	113	114
Ostali poslovni i direktni troškovi	26.898	5,7	26.318	4,7	32.304	5,4	98	123
Ostali operativni troškovi	51.320	10,9	69.669	12,4	46.290	7,8	136	66
UKUPNO	320.976	68,3	363.974	64,8	384.802	64,9	113	106
UKUPNI RASHODI (I + II)	469.910	100,0	561.275	100,0	593.290	100,0	119	106

Grafik 19 : *Srukturna ukupnih rashoda*

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

- u %-

Tabela 28 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	30.06.2007.	30.06.2008.	30.06.2009.
Dobit na prosječnu aktivu	0,66	0,21	0,10
Dobit na prosječni ukupni kapital	6,25	1,93	0,90
Dobit na prosječni dionički kapital	8,90	2,79	1,31
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,94	1,79	1,74
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,34	1,05	0,93
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,28	2,84	2,67
Poslovni i direktni rashodi ²⁵ /prosječna aktiva	0,87	0,79	0,90
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,75	1,81	1,66
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,62	2,60	2,56

-u %-

Tabela 29 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.06. 2009.			
KOEFICIJENTI	30.06. 2009.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	-0,19%	0,10%	0,10%
Dobit na prosječni ukupni kapital	-0,84%	0,94%	0,90%
Dobit na prosječni dionički kapital	-1,04%	1,39%	1,31%
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,15%	1,74%	1,74%
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,69%	0,91%	0,93%
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,84%	2,65%	2,67%
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,70%	0,90%	0,90%
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,33%	1,64%	1,66%
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,03%	2,54%	2,56%

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema lošija, što se vidi kroz pad ROAA (zarada na prosječnu aktivu) sa 0,21% na 0,10% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 1,93% na 0,90%, ali i pad produktivnosti banaka, mjerenoj odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive sa 2,84% na 2,67% najviše zbog bržeg rasta prosječne ukupne aktive od ukupnog prihoda, odnosno minimalnog porasta ukupnog prihoda u posmatranim periodima posljednje tri godine.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka i u narednom periodu će najviše biti pod uticajem pogoršanja kvalitete aktive, odnosno rasta kreditnih gubitaka i kreditnog rizika zbog kašnjenja u plaćanjima dospjelih obaveza (kredita) od strane kako preduzeća tako i stanovništva, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova u cilju njihovog smanjenja. Takođe, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod uticajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat za vlasnike banaka na uloženi kapital.

²⁵ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01.07.2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁶ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

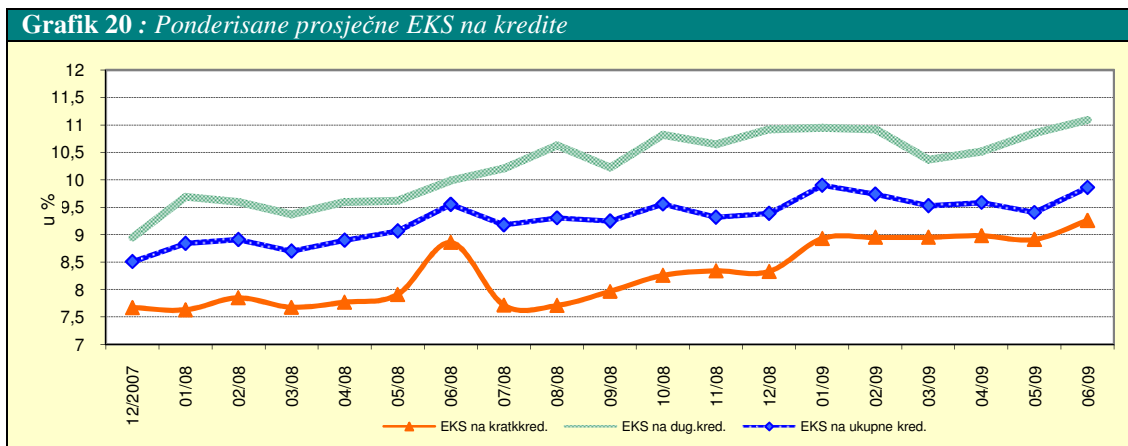
Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁷.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2007. godine, mart, juni, septembar i decembar 2008. godine i mart 2009. godine:

Tabela 30 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite															
OPIS	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.		30.06.2009		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,34	7,67	7,14	7,68	7,51	8,86	7,61	7,97	7,82	8,33	8,37	8,95	8,41	9,26	
1.1. Privredi	7,19	7,45	7,03	7,40	7,39	8,76	7,45	7,73	7,74	8,19	8,31	8,80	8,40	9,10	
1.2. Stanovništvu	11,22	13,47	11,73	15,03	10,83	13,60	11,70	15,17	10,25	13,04	9,43	12,27	10,03	13,94	
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	8,23	8,83	8,71	9,37	9,22	9,99	9,37	10,23	9,95	10,92	9,37	10,37	9,92	11,09	
2.1. Privredi	7,49	7,85	8,16	8,56	8,16	8,60	8,34	8,82	8,33	8,92	8,02	8,96	8,70	9,62	
2.2. Stanovništvu	8,93	9,75	9,15	10,00	9,91	10,88	10,11	11,20	11,16	12,54	11,03	12,10	10,82	12,20	
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,86	8,51	8,10	8,70	8,56	9,55	8,61	9,25	8,69	9,39	8,78	9,53	8,91	9,86	
3.1. Privredi	7,31	7,62	7,52	7,91	7,70	8,70	7,77	8,12	7,88	8,37	8,23	8,85	8,45	9,19	
3.2. Stanovništvu	9,05	9,96	9,24	10,16	9,95	10,99	10,17	11,34	11,09	12,58	10,88	12,12	10,75	12,34	

²⁶ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁷ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite je, za razliku od 2008. godine kada su bile prisutne veće oscilacije u kretanju kamatnih stopa i kada je u drugoj polovini godine zabilježen trend rasta, u prvom kvartalu 2009. godine kamatne stope su se kretale u oba smjera, u četvrtom i petom mjesecu došlo je izvjesne stabilizacije i neznatnih promjena, da bi u junu ponovo došlo do porasta. Prosječna EKS u šestom mjesecu 2009. godine iznosila je 9,86% što je za 0,47 procentnih poena više nego u decembru 2008. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite za juni 2009. godine iznosila je 9,26%, što je za 0,93 procenta poena više u odnosu na decembar 2008. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u junu 2009. godine iznosila 11,09%, što je u odnosu na decembar 2008. godine više za 0,17 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu²⁸, u posmatranom periodu 2009. godine kretale su se u suprotnom smjeru. Naime, ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, porasla je sa 8,37% u decembru 2008. godine na nivo od 9,19% u junu 2009. godine, dok je na kredite plasirane stanovništvu smanjena sa 12,58%, koliko je iznosila u decembru 2008. godine, na 12,34% u junu 2009. godine.

Ako se analizira kretanje ponderisane EKS na kratkoročne i dugoročne kredite za dva navedena sektora može se zaključiti da je došlo do porasta EKS na kredite odobrene privredi: za uporedni period decembar 2008. i juni 2009. godine na kratkoročne kredite rast EKS iznosio je 0,91 procentni poen, odnosno sa 8,19% na 9,1%, a za dugoročne sa 8,92% na 9,62% što je više za 0,71 procentni poen. Kod kredita odobrenih stanovništvu kretanja su bila suprotnog smjera: kod kratkoročnih kredita EKS je povećana za 0,9 procentnih poena, odnosno sa 13,04% na 13,94%, a kod dugoročnih ponderisana EKS je smanjena sa 12,54% na 12,2% ili za 0,34 procentna poena.

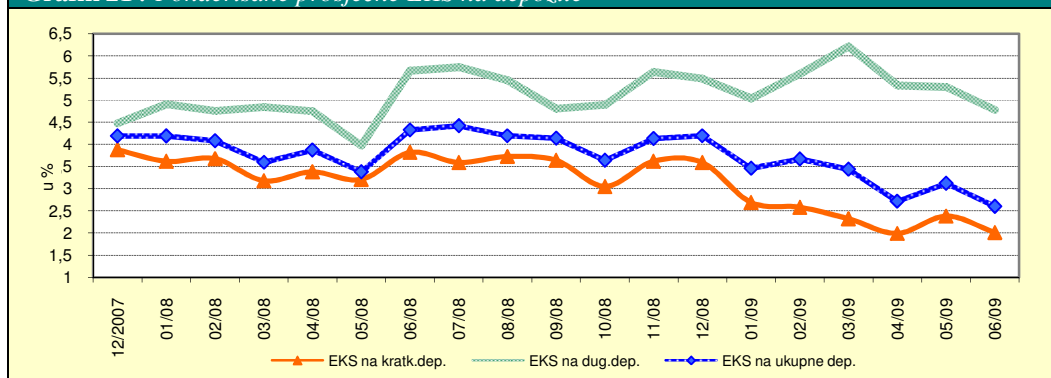
Ponderisane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli:

²⁸ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.		30.06.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	3,87	3,88	3,18	3,18	3,82	3,82	3,63	3,63	3,59	3,59	2,30	2,32	1,99	2,01
1.1. do tri mjeseca	3,85	3,85	3,16	3,16	3,94	3,94	3,48	3,48	3,48	3,49	2,19	2,21	1,74	1,74
1.2. do jedne godine	3,92	3,92	3,21	3,22	3,60	3,60	3,79	3,83	4,13	4,14	2,90	2,91	3,80	3,95
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,48	4,48	4,83	4,85	5,67	5,67	4,78	4,81	5,48	5,49	6,17	6,21	4,72	4,78
2.1. do tri godine	4,65	4,66	4,67	4,69	5,49	5,49	4,64	4,67	5,41	5,42	6,21	6,25	4,58	4,66
2.2. preko tri godine	4,32	4,33	5,12	5,13	6,46	6,47	5,31	5,31	6,34	6,33	5,64	5,66	6,14	6,11
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	4,18	4,19	3,59	3,60	4,33	4,33	4,11	4,14	4,20	4,20	3,42	3,44	2,57	2,60

Grafik 21 : Ponderisane prosječne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2008. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u junu 2009. godine smanjena je za 1,6 procentnih poena (sa 4,2% na 2,6%). Isto kretanje imala je i EKS na kratkoročne i dugoročne depozite: na kratkoročne depozite je smanjena sa 3,59% na 2,01%, a na dugoročne depozite sa 5,49% na 4,78%. Treba istaći da je razlog ovom padu kod kratkoročnih najviše zbog pada EKS na depozite oročene do tri mjeseca (sa 3,49% na 1,74%). Kod dugoročnih depozita uticalo je smanjenje EKS i na oročenja do tri godine (sa 5,42% na 4,66%) i preko tri godine (sa 6,33% na 6,11%).

Dok su kod kredita plasiranim privredi i stanovništvu prisutne znatne razlike u kamatnim stopama, ta razlika je manja kod kamata na depozite. Banke su u junu 2009. godine plaćale privredi nešto manje kamatne stope na oročene depozite nego stanovništvu (2,12% i 3,42%), što je znatno manje u odnosu na decembar 2008. godine (4,09% i 4,54%). Razlog značajnom smanjenju EKS na depozite privrede je smanjenje EKS na kratkoročne depozite, odnosno promjene u strukturi po ročnosti jer se najveći iznos depozita privrede u junu 2009. godine oročio na period do tri mjeseca za koji je EKS iznosila 1,19% (decembar 2008.godine 3,49%). EKS na kratkoročne depozite stanovništva je povećana sa 2,84% (decembar 2008. godine) na 3,05% u junu 2009. godine. Istovremeno, u junu 2009. godine ponderisana EKS na dugoročne depozite privrede iznosila je 6,16%, a stanovništva 3,75% (u decembru 6,13% i 5,31%).

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli:

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	31.12.2007.		31.03.2008.		30.06.2008.		30.09.2008.		31.12.2008.		31.03.2009.		30.06.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po rač.	8,89	9,01	8,49	8,62	8,59	8,58	8,42	8,57	8,62	8,81	8,29	8,29	8,56	9,00
3. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,37	0,37	0,42	0,42	0,41	0,41	0,41	0,41	0,40	0,40	0,39	0,39	0,40	0,40

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u junu 2009. godine iznosila je 9,00% (povećanje za 0,19 procentnih poena u odnosu na decembar 2008. godine), a na depozite po viđenju 0,40%, što je isto kao u decembru 2008. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uslovima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaći da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon prenošenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankarskog sistema, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti imali su neznatne promjene, tako da ostaje konstatacija da je likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog prisutne finansijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa, koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da je i dalje rizik likvidnosti u porastu. Dodatnu zabrinutost izaziva činjenica da je uticaj krize sve veći na realni sektor, a negativne posljedice reflektiraće se na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2009. godine i dalje najveće učešće od 71,1% imaju depoziti, koji su u posmatranom periodu povećani za 2% ili 257 miliona KM. Zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁹) s učešćem od 14,3%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospijea stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja.

- u 000 KM-

Tabela 33 : Ročna struktura depozita

DEPOZITI	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.747.689	46,6	4.186.764	40,0	4.179.402	39,0	88	100
Do 3 mjeseca	430.784	4,2	460.100	4,4	466.217	4,3	107	101
Do 1 godine	1.045.768	10,3	979.516	9,4	727.196	6,8	94	74
1. Ukupno kratkoročni	6.224.241	61,1	5.626.380	53,8	5.372.815	50,1	90	95
Do 3 godine	2.722.927	26,7	3.018.766	28,9	3.282.399	30,6	111	109
Preko 3 godine	1.243.809	12,2	1.816.695	17,3	2.063.836	19,3	146	114
2. Ukupno dugoročni	3.966.736	38,9	4.835.461	46,2	5.346.235	49,9	122	111
UKUPNO (1 + 2)	10.190.977	100,0	10.461.841	100,0	10.719.050	100,0	103	102

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2008. godinu, evidentno je smanjenje učešća kratkoročnih depozita za 3,7 procentnih poena i za isto porast dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće na kraju prve polovine 2009. godine iznosilo 50,1% i 49,9%. Najveći uticaj na ovu promjenu imala je zamjena kreditnih sredstava dugoročnim depozitom kod jedne banke (201 milion KM).

Ukupni kratkoročni depoziti su u odnosu na 2008. godinu smanjeni za 254 miliona KM ili 5%, s napomenom da je u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjenje iznosilo 634 miliona KM ili 10%. Ovaj pad se odnosi isključivo na depozite do jedne godine koji su manji za 26% zbog čega je i njihovo učešće u ukupnim depozitima smanjeno sa 9,4% na 6,8%. Depoziti po viđenju i depoziti do tri mjeseca i nominalno i relativno imali su neznatne promjene, tako da depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 39% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (4,3%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće i dalje imaju depoziti građana (37%), koji su u odnosu na 2008.godinu smanjeni za 111 miliona KM ili 7%.

²⁹ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2009. godini povećani za 511 miliona KM ili 11%. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 39,3% i bankarskih institucija 37,7%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 50,5% imaju depoziti stanovništva (na kraju 2008. godine 51,8%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 71,1% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2008. godine 70%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 34 : Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2007.		31.12.2008.		30.06.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	214.223	2,4	234.178	2,2	397.994	3,8	109	170
Kratkoročni krediti	1.719.297	19,4	2.337.206	22,4	2.399.877	23,2	136	103
Dugoročni krediti	6.941.464	78,2	7.862.948	75,4	7.537.368	72,9	113	96
UKUPNO KREDITI	8.874.984	100,0	10.434.332	100,0	10.335.239	100,0	118	99

U posmatranom periodu 2009. godine dugoročni krediti su smanjeni za 4% ili 326 miliona KM (kako se najveće učešće u strukturi dugoročnih kredita odnosi na kredite date stanovništvu treba istaći da se samo na smanjenje u tom segmentu odnosi 242 miliona KM), kratkoročni krediti bilježe neznatno povećanje od 3% ili 63 miliona, dok su dospjela potraživanja povećana za 71% ili 164 miliona KM, od čega se na privatna preduzeća odnosi 134 miliona KM, na stanovništvo 27 miliona KM, a ostali sektori su imali smanjenje od jednog miliona KM. U strukturi dospjelih potraživanja 75% su od privatnih preduzeća, 18% od stanovništva i 7% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 91% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 58%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 68,6% što je manje za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2008. godine, zbog pada kredita od 1% ili 99 miliona KM. Novčana sredstava smanjena su za 4% ili 178 miliona KM, a njihovo učešće sa 27,9% na 26,7%.

Banke su u 2009. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 11. 10. 2008. godine, u cilju obezbjeđenja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Takođe, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obavezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovu ugovora zaključenih poslije 01.11.2008.godine, ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 01.01.2009. godine uvedena je diferencirana stopa obavezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne). Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge

strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 35 : Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁰ / ukupna aktiva	34,5	28,2	28,5
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	58,1	51,2	50,8
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,3	62,9	63,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³¹	73,7	82,6	81,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³²	72,2	80,9	80,3

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 36 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.974.722	3.687.406	3.763.503	93	102
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.686.972	3.310.173	3.354.126	90	101
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.094.193	5.821.848	5.374.927	96	92
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.218.839	1.164.370	1.074.985	96	92
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	609.419	582.185	537.493	96	92
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.755.883	2.523.036	2.688.518	92	107
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.077.553	2.727.988	2.816.633	89	103

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³³.

³⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijea manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³³ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijea do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijea do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijea do 90 dana u plasmane s rokom dospijea do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijea do 180 dana u plasmane s rokom dospijea do 180 dana.

Tabela 37 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.678.451	5.132.568	5.152.726	90	100
2. iznos finansijskih obaveza	5.291.774	4.759.714	4.754.837	90	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	386.677	372.854	397.889	96	108
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,3 %	107,8%	108,4%		
b) Propisani minimum %	100,0%	85,0 %	85,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,3%	22,8 %	23,4 %		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.283.942	5.897.755	6.122.386	94	104
2. iznos finansijskih obaveza	5.957.300	5.438.078	5.497.313	91	101
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	326.642	459.677	625.073	140	137
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,5%	108,5 %	111,4 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	5,5%	28,5 %	31,4 %		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.032.175	7.004.751	7.191.862	100	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.861.962	6.474.248	6.415.445	94	99
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	170.213	530.503	776.417	310	147
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,5%	108,2 %	112,1 %		
b) Propisani minimum %	95,0%	75,0 %	75,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,5%	33,2 %	37,1 %		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 06. 2009. godine pridržavale propisanih ograničenja, i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja može se ocijeniti da je likvidnost bankarskog sistema u F BiH na kraju prve polovine 2009. godine na zadovoljavajućem nivou. Međutim, iako se kod većine banaka rizik likvidnosti ocjenjuje niskim ili srednjim, evidentno je da je trend rizika rastući. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu pojačanog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane kroz odliv depozita i smanjenje depozitne osnove, a s druge strane slabiji priliv likvidnih sredstava zbog očekivanog pada naplativosti kredita u 2009. godini, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 06. 2009. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 15,1% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2008. godine 13,6% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 58,5% ili 8,8 milijardi KM (na kraju 2008. godine 57,9% ili 8,7 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁶ i ukupno.

³⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁵ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

³⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

-u milionima KM-

Tabela 38 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)

Opis	31.12.2008.				30.06.2009.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.213	14,2	1.738	18,2	1.498	17,2	1.951	20,2	123	112
2. Krediti	149	1,8	185	1,9	136	1,6	173	1,8	91	93
3. Krediti s val. Klauzulom	7.075	83,0	7.505	78,7	6.964	79,8	7.366	76,3	98	98
4. Ostalo	83	1,0	110	1,2	134	1,5	159	1,7	161	144
Ukupno (1+2+3+4)	8.520	100,0	9.538	100,0	8.732	100,0	9.648	100,0	102	101
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.333	65,5	6.292	68,7	5.725	68,6	6.611	71,2	107	105
2. Uzeti krediti	2.045	25,1	2.095	22,9	1.811	21,7	1.850	19,9	88	88
3. Dep. i kred. s val.klauz.	434	5,3	433	4,7	471	5,6	471	5,1	108	109
4. ostalo	332	4,1	339	3,7	341	4,1	348	3,8	103	103
Ukupno (1+2+3+4)	8.144	100,0	9.159	100,0	8.348	100,0	9.280	100,0	102	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	71		73		55		63			
2. Pasiva	350		358		376		378			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	96		94		64		52			
%	6,5%		6,4%		4,1%		3,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,5%		23,6%		25,9%		26,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktiv³⁷ dominantno je učešće EURO, s tim da je u prvoj polovini 2009. godine došlo do povećanja (71,1% na 77,5%) uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,4 milijardi KM na 1,8 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama je neznatno povećano sa 88,4% na 89,49%, odnosno nominalno sa 7,7 milijardi KM na 7,9 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza³⁸, koji je posebno značajan u aktiv³⁷ (76,3% ili 7,4 milijarde KM) i neznatno niži u odnosu na 31.12.2008. godine (78,7% ili 7,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 23,7% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 18,3% ili 1,8 milijardi KM i ostale valute 5,3% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2008. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 7,5 milijarde KM su imali učešće od 78,7%, a ostale stavke u EURO 15,1% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,5 milijardi KM) 77,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,5%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (9,2 milijarde KM) najveće učešće od 84,9% ili 7,9 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 5,1% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2008. godine učešće obaveza u EURO bilo je 84,2% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 4,7% ili 0,3 milijarde KM).

³⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2009. godine kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 30. 06. 2009. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju sedam banaka. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 3,3% osnovnog kapitala banaka, što je za 26,7% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 4,1% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija) i ista je za 25,9% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH u periodu provođenja reformi dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i povratno, na privredu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti, kao i do sada, na provođenju aktivnosti, iz njene nadležnosti, na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, s ciljem da supervizija bude efikasnija i u tom smislu:
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijedivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;

- kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati zaključivanje preostalih privremenih uprava i postupak likvidacija na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- opredjeljenju o statusu državnih (federalnih) banaka;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu dokumentovanih materijala stručno i profesionalno obrađenih u Udruženju banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, neophodno je ubrzano raditi na:
 - kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva,
 - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
 - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
 - donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i potpune odgovornosti dužnika,
 - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, solventnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema interne kontrole i funkcije interne revizije koja će biti potpuno neovisna u radu;
- stalno unapređivati i saradivati s Udruženjem banaka BiH po pitanju stručnog osposobljavanja, izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i aktivno uključivanje u formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.- 15-3/09.
Sarajevo, 23.09.2009. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.06.2009.godine

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI 033/280-300, fax:280-230	GERHARD MAIER
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb 033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18 033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5. 033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
5	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Ćule bb. 036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b 036/444-444, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
7	INTESA SANPAOLO BANKA DD BiH	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a 033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1 032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIJNA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3. 037/771-253, fax:772-416	ŠABAN ZULIĆ Privremeni direktor
10	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34 035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
11	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2 033/564-000, fax: 564-050	ADNAN ZUKIĆ
12	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6 033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
13	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8. 033/250-950, fax:250-971	RUMYANA VELICHKOVA TODOROVA Privremeni direktor
14	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb. 033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
15	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BiH	Sarajevo	Igmanska 1 033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2. 033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihac	Bosanska 25 037/222-400, fax: 222-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb 036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6 033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13. 033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1 033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

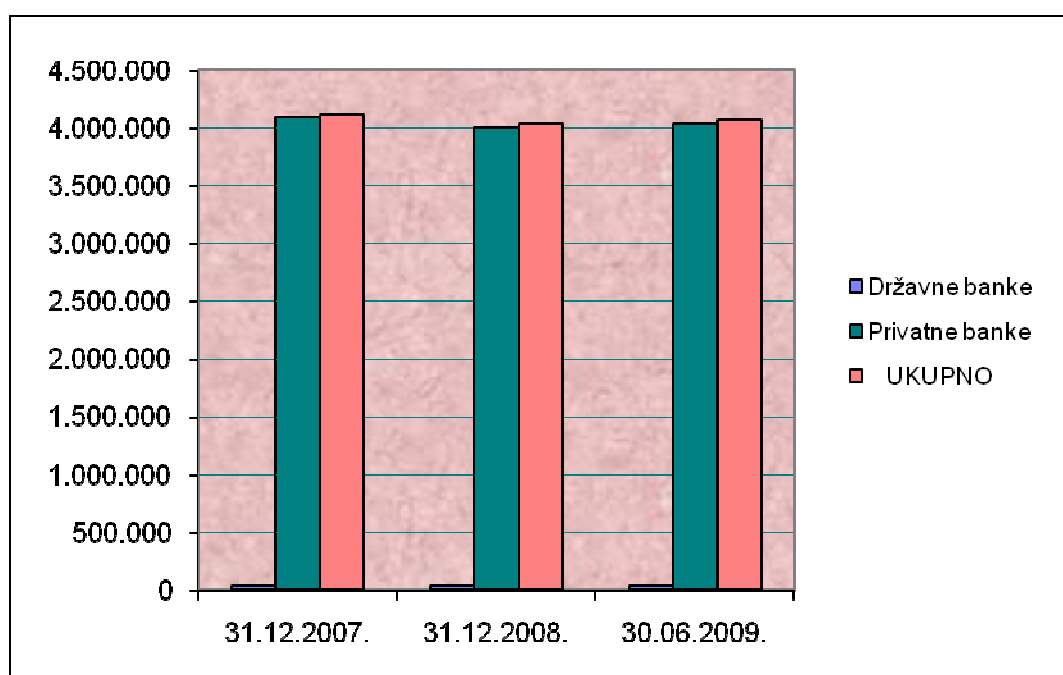
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.894.973	4.207.559	4.029.999
1a	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	349.241	417.601	466.678
1b	Kamatonsni računi depozita	4.545.732	3.789.958	3.563.321
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	44.361	10.923	9.839
3.	Plasmani drugim bankama	69.314	90.415	368.873
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	8.874.984	10.434.332	10.335.239
4a	Kreditni	8.660.593	10.199.933	9.937.094
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	168	221	151
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	214.223	234.178	397.996
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	4.204	7.630	7.640
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	363.270	442.739	483.447
7.	Ostale nekretnine	41.846	24.768	30.922
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	34.390	40.732	41.278
9.	Ostala aktiva	215.938	212.212	212.995
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	347.358	401.406	451.323
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	334.139	381.215	432.931
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	13.219	20.191	18.392
11.	UKUPNA AKTIVA	14.195.922	15.069.904	15.068.909
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.190.977	10.461.841	10.719.050
12a	Kamatonsni depoziti	9.368.121	9.586.215	9.808.237
12b	Nekamatonsni depoziti	822.856	875.626	910.813
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	7.376	3.025	2.706
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7.376	3.025	2.706
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	3.089	3.089
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.856.471	2.176.594	1.901.889
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	357.425	793.837	635.277
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.499.046	1.382.757	1.266.612
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	242.791	267.737	257.566
18.	Ostale obaveze	384.976	521.774	519.825
19.	UKUPNE OBAVEZE	12.685.880	13.434.060	13.404.125
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.224	26.136	25.028
21.	Obične dionice	1.018.997	1.091.879	1.117.592
22.	Emisiona ažia	94.739	152.892	151.610
22a	na trajne prioritetne dionice	8.332	8.420	8.420
22b	na obične dionice	86.407	144.472	143.190
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	260.146	307.465	351.831
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	109.936	57.472	18.723
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.510.042	1.635.844	1.664.784
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.195.922	15.069.904	15.068.909
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	606.788	626.468	625.905
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	14.802.710	15.696.372	15.068.909

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
Državne banke	30.469	32.481	32.431
Privatne banke	4.086.820	4.003.184	4.038.479
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	4.070.910

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2009. godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.025.961	358.868	13.487	1.561	0	2.399.877
2.	Dugoročni krediti	6.284.120	1.026.426	149.249	77.573	0	7.537.368
3.	Ostali plasmani	35.116	4.210	175	32	0	39.533
4.	Obračunata kamata	45.285	19.558	3	0	0	64.846
5.	Dospjela potraživanja	117.485	131.880	48.966	97.714	0	396.045
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	327	481	1.068	73	0	1.949
7.	Ostala aktiva	5.064.347	8.507	2.734	1.179	3.847	5.080.614
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.572.641	1.549.930	215.682	178.132	3.847	15.520.232
	a) Plative garancije	304.053	50.703	981	676	0	356.413
9.	b) Činidbene garancije	479.272	102.182	281	26	0	581.761
10.	Nepokriveni akreditivi	30.484	10.583	0	0	0	41.067
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.289.577	60.453	446	111	0	1.350.587
12.	Ostale potencijalne obaveze	19.762	5	0	0	0	19.767
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.123.148	223.926	1.708	813	0	2.349.595
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	15.695.789	1.773.856	217.390	178.945	3.847	17.869.827
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	216.685	135.238	54.819	96.835	3.874	507.451
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	216.341	135.243	54.819	96.835	3.874	507.112
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-344	5	0	0	0	-339

BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 30.06. 2008.		OSTVARENO 30.06.2009.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	446.984	113%	469.813	117%	105
Kamatni troškovi	197.301	50%	208.488	52%	106
Neto kamatni prihodi	249.683	63%	261.325	65%	105
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	147.185	37%	139.744	35%	95
UKUPNI PRIHOD	396.868	100%	401.069	100%	101
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	84.775	21%	102.401	26%	121
Troškovi plaća i doprinosa	115.610	29%	126.942	32%	110
Troškovi fiksne aktive i režije	67.602	17%	76.865	19%	114
Ostali troškovi	95.987	24%	78.594	20%	82
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	363.974	92%	384.802	96%	106
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	32.894	8%	16.267	4%	49
Porez na prihod	3.939	1%	1.483	0%	0
NETO PRIHOD	28.955	7%	14.784	4%	51

**UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.029.756	1.102.636	1.127.755
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	94.739	152.892	151.610
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	65.945	84.319	76.396
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	128.882	168.927	196.937
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	130.354	134.220	160.628
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.462.226	1.655.544	1.725.876
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	65.908	73.464	82.324
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	8.156	38.938	20.800
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	2	81	595
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	52.089	60.299	60.205
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	126.155	172.782	163.924
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.336.071	1.482.762	1.561.952
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.917	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	197.782	230.596	216.341
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	93.945	74.543	14.694
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	191.575	211.360	201.189
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	50.855	56.377	56.377
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	537.074	575.705	491.430
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	16.036	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	16.036	16.036
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	1.857.109	2.042.431	2.037.346
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	10.740.880	12.301.441	12.088.649
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)		130.975	148.881
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)		0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	10.740.880	12.432.416	12.237.530
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	17,3%	16,4%	16,6%

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2007.	31.12.2008.	30.06.2009.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	326	379	419
2	BOR BANKA dd SARAJEVO	42	45	47
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	145	171	175
4	FIMA BANKA dd SARAJEVO	101	149	148
5	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	93	87	83
6	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	465		
7	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	550	626	614
8	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	479	501	503
9	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	104		
10	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	154	179	183
11	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	65	67	67
12	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	472	507	490
13	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	97	119	116
14	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	163	175	184
15	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	831	888	791
16	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.543	1.745	1.711
17	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	129	149	149
18	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	59	58
19	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	840	1.418	1.420
20	UNION BANKA dd SARAJEVO	179	175	176
21	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	184	204	213
22	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	340	354	342
	UKUPNO	7.361	7.997	7.889